Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, [БУРЯ]АДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

[19]21 оной ... гараха

№ 153 (17276) | 1986 оной июлиин 3, четверг | Сэн 3 мүн.

СССР-эй Минпрос, СССР-эй Госпрофобр, һалбаринуудай министерствэнүүд, албан зургаанууд, нютагай совет болон ажахын органууд энэ хүдэлмэри хүтэлбэрилгые үндэһөөрнь һайжаруулха, таһалагдаһан мүнгэн зөөрие ашаглалгын, хүүгэдэй саадуудые, һургуулинуудые, техническэ мэргэжэлэй училищинуудые, һургуулиһаа гадуур эмхи зургаануудые, педагогическа һуралсалай эмхи зургаануудые, багшанарай мэргэжэлээ нарижуулан дээшэлүүлгын институдуудые ашаглалгада үгэхэ түсэбүүдэй дүүргэлтын түлөө харюусалга дээшэлүүлхэ ёһотой. Тэдэниие барилгада союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд колхозуудые, совхозуудые, промышленна предприятинуудые эдэбхитэйгээр хабаадуулха, студентнэрэй барилгын отрядуудые, һургуулинуудай, техническэ мэргэжэлэй училищинуудай һурагшадай педагогическа коллектив, багша бүхэнэй үндэр харюусалгын эрхэ байдалые ёһотоорнь байгуулжа шадаагүй.

Гэгээрэлэй министерствэнүүд, техническэ мэргэжэлэй һургуулиин гүрэнэй комитедүүд, тэдэнэй научно-педагогическа эмхи зургаанууд һуралсалай удхые нарижуулгын ашаг үрэтэ системые байгуулаагүй байһаар. Программанууд болон учебнигүүдые зохёолго хэмгүй унжагайрна, зарим ушарта хожомдожошье зохёогдоходоо, тэдэнэй шанарынь һайжарнагүй.

Гэгээрэлэй министерство, СССР-эй педагогическа эрдэмэй академи ажал хүдэлмэреэ эрид хубилгаха, һуралсалай удхые ажабайдалай эрилтэнүүдтэ тааруулһан тон нарин системые байгуулха, һайнаар эмхидхэгдэһэн туршалгын хүдэлмэридэ, багшанарай, научно-педагогическа олониитын һанамжа болон дүршэлдэ үргэнөөр түшэглэхэ ёһотой.

КПСС-эй ЦК-да ЗҮБЛӨӨН БОЛОБО

гэгээрэлэй органууд, партийна комитедүүд, Соведүүд, комсомол, профсоюзууд, һалбаринуудай министерствэнүүд болон албан зургаанууд, базова предприятинууд — тобшолхо хэхэ зэргэтэй.

Энэ хэрэгые шэнжэлхэдэ, реформые бэелүүлгын һулаар ябуулагдаһан ушар гэгээрэлэй болон техническэ мэргэжэлэй һургуулиин бүхы шатын хүдэлмэрилэгшэдэй: багшаһаа, үйлэдбэриин һуралсалай мастерһаа эхилээд министр хүрэтэр — ажал ябуулгынь түхэл маягай, онол аргануудай нобшо удаанаар хубилалгаһаа үндэһэтэй гээд харуулна. Гэгээрэлэй түбэй болон республиканска министерствэнүүдэй, техническэ мэргэжэлэй һургуулиин гүрэнэй комитедүүдэй, тэдэнэй нютагай органуудай хүдэлмэридэ гээгдэнги, албан хойрог ябадал өөр тухайгаа мэдүүлнэ, педагогическа коллективүүдтэ тодорхой туһаламжа багаар үзүүлэгдэнэ. Олонхи һургуулинуудта болон техническэ мэргэжэлэй училищинуудта элдэб ушараар дээрэһээ заабари хүлеэгээд һуудаг заншал дабагдаагүй, реформын гол дүримүүдые бэелүүлгэдэ үүсхэл оролдолго, эрид зоригжол гаргагданагүй.

Һуралсалай-хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэриие үндэһөөрнь шэнэдхэлгэ тэрээндэ зохёохы эршэтэйгээр, үргэн дэлисэтэйгээр хандаха эрилтэ табина. Ерээдүйн эрхэтэдэй гүнзэгы эрдэм мэдэсэтэй, ёһотой совет патриодууд байхын тула общество оролдоно. Һурагшадай эрдэм мэдэсэтэй бололгын, ажалай болон ниитын ажал ябуулгын үзэл сурталай—жаяг заршамай талаар тодорхой шэглэлыень шангадхаха хэрэгтэй. Тэдэнэй марксистско-ленинскэ үзэл бодолтой. боложо байгаа үйлэ хэрэгүүдтэ ангиин талаар зүб сэгнэлтэ үгэхэ шадабарие бүридхэлгэ һуралсалай-хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэриин голынь болохо зэргэтэй.

Совет обществын хүгжэлтын мүнөөнэй шатын эгээн шухала шэнжэнь демократиие саашадань гүнзэгырүүлгэ болоно. Манай ажабайдалай бүхы талануудые дайраһан энэ хубилалта һургуулида мүн лэ хабаатай. Педагогическа коллективүүдэй, педагогическа соведүүдэй эрхэнүүдыень бодото дээрэнь үргэдхэхэ, һургуулиин ажабайдалай бүхы талануудта тэдэнэй үзүүлдэг нүлөөе шангадхаха, түрэлхидэй олониитын үүсхэл эдэбхиие хүгжөөхэ шухала. Һурагшадые өөһэдыень һургуулиие шэнэдхэн хубилгалгада хабаадуулха, эдэбхи үүсхэлээ гаргаха эрхэ нүхэсэл тэдэнэртэ олгохо.

Багшын зохёохы арга боломжонуудые бүридхэлгын асуудалые Е. К. Лигачев онсо тусхайтаар тэмдэглээ. Һургуули доторхи зохёохы ажал — онсо янзатай хэрэг, хүндэ хабаатай, тиихэтэйгээ хамта ниитын удха шанартай. Совет һургуулиин эрхим заншалнуудта, эрдэмэй түйлалтануудта, оршон тойронхи ажабайдалай баялигүүдтэ түшэглэнгүй бодото ёһоор зохёохы бэдэрэлгэ хэхэнь бэрхэтэй. Зохёохы бэдэрэлгэгүйгөөр һургуули хосорхо жэшээтэй. Хэрэгэй энэ таладань арадай гэгээрэлэй органуудай, партийна комитедүүдэй гүнзэгы анхаралаа хандуулдаггүй байһан ушарай һанаа зобоохонь элитэ. Хэблэлдэ, телевидени болон радиодо педагогическа ажал хүдэлмэриин эрхим түлөөлэгшэдые үргэнөөр, гүнзэгыгөөр харуулха. ЦК-гай июниин Пленум дээрэ хэлэгдэһэнэй ёһоор шэнэ юумэ бэдэрдэг, зохёохы шуналтай хүнүүд бэрхэшээлтэ байдалда, уршагта ябадалда орожо ябаха ёһогүй. Педагогическа мэргэжэл олгодог һургуулиие шэнэдхэн хубилгалгые түргэдхэхэ, багшанарай дээдэ һургуулиин нэрэ хүндые үргэхэ, тэдэнэй материальна үндэһэ һуурие бэхижүүлхэ, бэлиг шадабари түгэс залуушуулые шэлэжэ абалгые һайжаруулха шухала.

Һургуули тээшэ зарим тэды эрьелтын хэгдэжэ байбашье, СССР-эй Минлесбумпром, СССР-эй Минстрой, Минживмаш, бусад зарим һалбаринуудай министерствэнүүд болон албан зургаанууд, предприятинууд, организацинууд тэдэнэртэ даалгагдаһан даабаринуудые дүүргэлгэдэ үшөөшье ёһо тэдыгээр хандаһаар. Һургуулинуудай, техническэ мэргэжэлэй училищинуудай, һургуулида ороогүй хүүгэдэй, һургуулиһаа гадуур эмхи зургаануудай материальна үндэһэ һуурие бэхижүүлгэдэ, һурагшадай ашаг үрэтэ ажал хэхэ хүдэлмэриин газарнуудые байгуулгада тэдэнэр аша нүлөөтэ туһа хүргэнэгүй. Арменидэ, Латвида, Туркменидэ, Таджикистанда, Пермскэ, Астраханска болон бусад зарим область, хизаар болон республиканууд гэгээрэлэй болон техническэ мэргэжэлэй һургуулиин объектнүүдые барилгын түсэбүүд дүүргэгдэнэгүй. «Һургуули — бүгэдэ арадай, бүхы партиин хэрэг» гэһэн партиин ленинскэ ёһоной заабари бодото байдалда хаа хаанагүй бэелүүлэгдэхэ ёһотой.

Партийна комитедүүд, илангаяа партиин райкомууд реформын бүхы гол шухала асуудалнуудые үдэр бүриин хиналтада абаха ёһотой, педагогическа, арадай гэгээрэлэй хүтэлбэрилхы кадрнуудые бэхижүүлгэдэ, һуралсалай эмхи зургаануудай партийна эхин организацинуудай дайшалхы шадабариинь дээшэлүүлгэдэ анхаралаа элсүүлхэ болоно. Һуралсалай эмхи зургаануудай хүгжэлтын, бүгэдын дунда эрдэмтэй болохын, һурагшадые ажалда һургалгые һайжаруулхын түлөө харюусалгатай нютагай Соведүүд үшөө ехэ үүсхэл гаргаха зэргэтэй.

Зүблөөн дээрэ СССР-эй Гэгээрэлэй министр С. Г. Щербаков, техническэ мэргэжэлэй һургуулиин талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ А. П. Думачев элидхэлнүүдые хээ.

Зүбшэн хэлсэлгэдэ Эстониин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь К. Г. Вайно, КПСС-эй Горьковско обкомой нэгэдэхи секретарь Ю. Н. Христораднов, Украинын Компартиин ЦК-гай секретарь В. А. Ивашко, Куйбышев хотын 25-дахи һургуулиин багша Е. А. Аршлутова, Молдавиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ И. П. Калин, «В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Челябинска тракторна завод» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй генеральна директор Н. Р. Ложченко, Казахстанай Компартиин ЦК-гай секретарь З. К. Камалиденов, Азербайджанай ССР-эй Госпрофобрын түрүүлэгшэ Г. И. Исаев, Томско облоное даагша З. Г. Барашева, Минскын багшанарай институдай ректор А. Т. Короткевич, КПСС-эй Красноярска крайкомой секретарь Н. П. Силкова гэгшэд хабаадаба.

Элидхэлнүүд болон хэлэһэн үгэнүүд дотор реформые бэелүүлгын тодорхой дүршэл шэнжэлэгдэһэн байна. Гэхэтэй хамта хэгдэһэнээр сэдьхэлээ ханаагүй байһанаа мэдүүлээ, энэ хэрэгые эмхидхэлгэдэ бии байгаа дутагдалнуудые тэмдэглээ. Зүблөөндэ хабаадагшад һургуулиин реформые саашадань бэелүүлгын бодото байдалай хэмжээнүүд, харгы замууд тухай асуудалнуудта анхаралаа хандуулаа.

Эгээн шухала хубилалта — һургуулинуудай болон техническэ мэргэжэлэй һургуулинуудай ажал ябуулгые эмхидхэлгэдэ болон уг удхадань, һурагшадай эрдэм мэдэсын хэмжээндэ тобоймо, бодото һайн хубилалта — мүнөө дээрэ болоодүй байһаар гэжэ тэмдэглэгдээ. Олонхи педагогическа коллективүүдтэ һанаа амархан һууха, шэнэ юумэндэ дүлии байха ушарнууд зайсуулагдаагүй гэжэ зүблөөндэ хабаадагшад хэлэһэн байха юм.

Һурагшадай ашаг үрэтэй уялгата ажалаа хэхэ хэрэгтэнь бии байгаа бэрхэшээлнүүдтэ үгэ хэлэгшэд анхаралаа хандуулаа. Энэ хэрэгтэ базова предприятинуудай үүргые эдэбхижүүлхэ, бии байгаа арга боломжонуудые бүрин дүүрэнээр ашаглаха хэрэгтэй. «В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Челябинска тракторна завод» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Днепровско машина бүтээлгын заводой, Нижнетагильска металлургическа комбинадай дүршэл анхармаар.

Техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргэгшэдэй мэргэжэлэйнь талаар бэлдэлгын хэмжээе дээшэлүүлхэ, тэрэ хэмжээень эрдэм-техникын дэбжэлтын эрилтэнүүдтэй зохилдуулха тухай асуудал хурсаар табигдаа. СССР-эй Госпрофобр министерствэнүүд болон албан зургаануудтай хамта үйлэдбэридэ һургалгын удхые шэнэлхэ, бүхы мэргэжэлнүүдээр һуралсалай программануудые шэнээр зохёохо, һурагшадай үйлэдбэриин практикые һайжаруулха, техникын болон технологиин хүгжэлтын шэнэ шэглэлнүүдээр хүдэлмэришэдые бэлэдхэлгые хангаха байна. Һурагшадай мэргэжэл шэлэхэ, һургуули дүүргэгшэдые хубаарилан тарааха хэрэгые мүн лэ эрид зоримгойгоор хубилгаха шухала.

Хүүгэдые 6 наһатайһаань эхилжэ һургаха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаа. Зарим ушарта мэгдэжэ, яаража, тусхай бэлэдхэлгүйгөөр, педагогическа болон медицинскэ эрилтэнүүдые баримталһан зохид эрхэ байдалгүйгөөр зургаатайшуулай классуудые нээһэн ушарнууд дайралдана гэжэ һанаа зобонгёор тэмдэглэгдээ. Иигэжэ болохогүй гэжэ һануулагдаба.

Социально-соёлой эрхэ байдалай нэгэ хуби болохо арадай гэгээрэлэй материальна үндэһэ һуурие бэхижүүлгын шухала байһан тухай зүблөөн дээрэ хэлсэгдээ. Үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ энэ хэрэг нилээд ехэ гээгдэлдэ ороо гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Энэнь һургуулида ороогүй хүүгэдэй эмхи зургаануудые, һунаагдаһан үдэртэй бүлэгүүдые олошоруулгада, һуралсалай, хүмүүжүүлгын бүхы хүдэлмэриие эмхидхэлгэдэ һаад хүргэнэ.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ гэгээрэлэй объектнүүдэй капитальна барилгада ехэ мүнгэн зөөриин һомологдоһые хараадаа абажа, СССР-эй Госстрой, ажалай нэгэдэлнүүдые үргэнөөр элсүүлхэ шухала. Гэгээрэлэй эмхи зургаануудта һуралсалай тоолон тодорхойлолгын техникын комплектнүүдые олоор гаргаха даабаритай Минэлектронпромой, Минрадиопромой предприятинууд ажалаа эдэбхижүүлхэ болоно.

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй тааралдуулан, һургуулиин бусадшье асуудалнууд: багша тухай анхарал оролдолгые дээшэлүүлгэ, национальна һургуулинуудта ород хэлэ шудалалгые нарижуулха эрхэ байдал зохёолго, һургуулида ороогүй үхибүүдэй болон һургуулиһаа гадуурхи эмхи зургаанудай хүдэлмэриие һайжаруулга, һургуулинуудые болон техническэ мэргэжэлэй училищинуудые техническэ талаарнь зэбсэгжүүлгэ — зүбшөөгдөө.

Олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд реформые бэелүүлгын үедэ һургалгада, хүмүүжүүлгэдэ боложо байгаа. Үргэн, гүнзэгы хубилалтануудые гүнзэгыгөөр, эли тодоор харуулха, педагогическа коллективүүдэй базова предприятинуудай, городууд болон районуудай түрүү дүй дүршэл батадхан харуулха ёһотой гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. Реформын эрилтын ёһоор һургуулиие бэхижүүлгэдэ, совет багшын нэрэ хүндын ургалтада туһалха.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. В. Зимянин һургуулиин реформын удхын партиин XXVII съездын документнүүд дотор улам саашадаа хүгжөөгдэһые баримталан харуулаа. Реформын гол эрилтэнүүдые бэелүүлгын ябаса дээрэ тобшо тодорхойгоор тогтоод, бии байгаа дутагдалнуудыень шэнжэлээ. Энэ хэрэгтэ ушарһан гээгдэлэй гол шалтагаанинь эмхидхэлһээ эхитэй гээд тэрэ тэмдэглээ. Энэ хүдэлмэри эрид зоримгойгоор, тодорхойгоор үшөө ябуулагданагүй. Реформын заабаринуудые, һургаал бодолнуудые саг болзортонь, хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлхын түлөө партийна комитедүүд, гэгээрэлэй органууд эмхи, хүдэлмэрилэгшэ, педагогическа коллектив, багша бүхэнэй үндэр харюусалгын эрхэ байдалые ёһотоорнь байгуулжа шадаагүй.

Һурагшадые бата бэхи, гүнзэгы мэдэсээр зэбсэгжүүлхэ, тэдэнэй һонирхол хүгжөөхэ, коммунис үзэл бодолынь бүрилдүүлхэ, социалис Эхэ орондоо хизааргүй үнэн сэхээр һургаха онол аргануудые нарижуулгын асуудалнууд онсо анхаралда абаха шухала. Совет һургуулиин олоһон, шалгаһан бүхы һайн дүй дүршэлые зохёохы ёһоор ашаглаха, һургалгые ашаг үрэтэй, түрүү онол аргануудаар баяжуулха шухала. Эрхим багшанарай дүршэлые согсолжо, дэлгэрүүлхэ талаар бүхы юумэ хэхэ, энэ хүдэлмэриин научна хэмжээе дээшэлүүлхэ, хэблэлэй, радиогой, телевидениин арга боломжонуудые үргэнөөр хэрэглэхэ.

М. В. Зимянин педагогическа кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, мэргэжэлэйнь хэмжээе дээшэлүүлхэ талаар гэгээрэлэй болон техническэ мэргэжэлэй һургуулиин органуудай, партийна комитедүүдэй хүдэлмэриие үндэһөөрнь һайжаруулха тухай асуудалнуудта анхарал хандуулаа.

Зарим залуушуулай, наһаа гүйсөөгүйшүүлэй дунда үзэгдэдэг хуули буса, гэмтэ ябадалнууд һанаа зобооно. СССР-эй Минпрос, арадай гэгээрэлэй органууд, партийна комитедүүд, комсомол һурагшадай һуралсалһаа гадуурхи ажал ябуулгада, эдиршүүлэй гэр байрынь газарта хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулгада онсо анхарал хандуулха уялгатай.

Ургажа ябаа залуу үетэниие хүмүүжүүлгэдэ гэр бүлын хүмүүжүүлхы асари ехэ арга боломжонуудые бүрин дүүрэнээр ашаглаха гээшэ онсо шухала байна. Ушар тиимэһээ түрэлхидтэ педагогическа саг үргэлжын туһаламжа үзүүлхэ, үхибүүдэйнгээ хүмүүжэл болон һуралсалай түлөө тэдэнэй харюусалгые дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй.

Түгэсхэлдэнь М. В. Зимянин багшанарай августын конференцинүүдэй зорилгонууд, партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэдэ тэдэнэй дүүргэхэ үүргэ тухай тогтожо хэлэһэн байна.

(ТАСС).

[ВАР]ШАВЫН ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭЙ ХАНИ ХАЛУУН УУЛЗАЛГАНУУД

...АСС). ПОРП- ...элмэридэ ха- ... КПСС-эй ЦК- ...екретарь М. С. ... КПСС-эй де- ... ЦК-гай Нэгэ- ... ПНР-эй Гүрэ- ...үрүүлэгшэ В. ...хамта июлиин ...нислэл хотын ...омо ехэ пред- ...тэн болохо К. ...рэмжэтэ тодо ...н аппаратурын ... байгаа. Эко- ...рдэм-техникын ...е талын удаан ...граммануудта, ... һүүл болотор ... нэгэдэлтэ тү- ... техникын дэб- ...ксно програм- ..., СЭВ-эй гэ- ... үйлэдбэриин- ...боое гүнзэгы- ...вод эдэбхитэй- ...

...ктива хоёр пар- ...лэгшэдые хани ...ба. ПОРП-ын ...итедэй, дирек- ... комитедэй бо- ...инүүдэй түлөө- ...үүдэнэй дэр- ...алуунаар амар- ...

... мэдээжэ ажал ...ерчевскиин хү- ... М. С. Горба- ...рузельский баг- ... табиба. Пред- ...артийно-ажахын ...уулзаһан бай- ...енеральна ди- ... хүтэлбэрилэг- ...эйнгээ ажал ...йна болон нии- ...й хүдэлмэри ту- ...нэ мэдээжэ кол- ... отолдог зэр ...эмжэлгын при- ...ээдэг юм. Энэ ... жэлдэ эндэ ...эльбэхээр. үй- ...н продукциин ... бүримүһэн шэ- ...бэридэ автомат ...элгэ тодхон та- ...жоруулхаар тү-

...дприятинуудтай ...саа холбоон аша ... хүгжөөгдэжэ ...эн жэлдэ эндэ ...һэн 90 милли- ...лотых мүнгэнэй ...одукци Совет- ...льгээгдээ һэн. ...алдаанай хүндэ- ...эн социалис мү- ...аадахадаа, кол- ...дбэриин ажал ябуулгын шэнэ шатада гараһан байха юм.

Варшавын предприятиин ба Москвагай «Калибр» заводой хоорондохи үрэ түгэс харилсаа холбоон тухай хөөрэһэн выставкые КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь һонирхон хараба. Эдэ предприятинууд 25 шахуу жэлэй хугасаа соо үйлэдбэриин нягта харилсаа холбоотой болонхой. Энэ табан жэлдэ дүтэрхы заводуудай хоорондохи харилсаа холбооной түсэбтэ һаяхан гар табигдаа. Тусхайлбал, шэнэ түхэлэй электронно-хэмжэлгын түхеэрэлгэ хамтаараа зохёон бүтээжэ эхилхые түсэблэгдэнэ. «Калибрай» жэшээгээр Варшавын предприятида бригадна подряд нэбтэрүүлэгдээ. Мүнөө 11 иимэ бригада шэнэ гуримаар ажаллана. Хүдэлмэриин шэнэ арга онолые нэбтэрүүлгэ ажалай бүтээсые хори гаран процентээр дээшэлүүлхэ арга олгоо. КПСС-эй XXVII съездын, ПОРП-ын X съездын хүндэлэлдэ олохон бригаданууд ажалай вахтада жагсаһан байна. М. С. Горбачев, В. Ярузельский, КПСС-эй делегациин гэшүүд заводой цехүүд соогуур ябажа, хүдэлмэришэдтэй үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэбэ.

35-һаа дээшэ жэлэй хугасаа соо заводто хүдэлжэ байһан хэмжэлгын приборнуудай цехэй тошиилдогшо Я. Швибятай хөөрэлдэхэдөө, КПСС-эй делегациие толгойлогшо предприятиин хүдэлмэришэдэй ажалай эрхэ байдалаар, ажаһуудалаар һонирхоо. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь хүдэлмэришэн С. Вишневскитэй хөөрэлдэхэдөө, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулһан байна. Бригадир В. Матвейчук совет хүдэлмэришэдэй жэшээгээр бригадна подрядай онол аргануудые предприятида үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байһан тухайдаа хөөрөө.

Дүршэл ехэтэй хүдэлмэришэн И. Станьчагай гаргаһан продукциие М. С. Горбачев нарибшалан хаража үзэхэдөө, һайн шанартай байһыень онсолон тэмдэглэбэ. Мүнөө үеын хүдэлмэришэн урдынхиһаа тад ондоо болонхой гэжэ тэрэ хүдэлмэришэнтэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Энэмнай гүнзэгы эрдэм мэдэсэтэй, мэргэжэл шадабаритай хүн болоно. Тэрээндэ этигэхэ, тэрэнэй һанал бодолые анхаралдаа абаха хэрэгтэй.

Цехүүд соогуур ябажа хараһанайнь һүүлдэ хүдэлмэришэн Е. Афанасиев коллективэйнгээ үмэнэһөө тодо нарин хэмжэлгын зэр зэмсэгүүдые КПСС-эй делегациин толгойлогшодо барюулба.

Заводой партийно-ажахын эдэбхитэдэй, мүн революционно ба ажалай ёһо заншалнуудаараа мэдээжэ болоһон ниислэл хотын Воля гэжэ районой ажалша коллективүүдэй хэдэн зуугаад түлөөлэгшэдэй хабаадаһан митинг польско-совет хани барисаанай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ жагсаал боложо дүүрэбэ.

Заводой парткомой секретарь Е. Каня митингые нээхэдээ, хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэдые, КПСС-эй делегациин гэшүүдые үнэн зүрхэнһөө амаршалба. Польшын коммунистнууд, ПНР-эй хүдэлмэришэн анги аха нүхэсэлөө, хани барисаагаа, Советскэ Союзтай али бүхы харилсаа холбоогоо саашадаашье бэхижүүлхэ юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Хүдэлмэришэн С. Потоцкий үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй болон ПНР-эй хоорондохи үрэ түгэс харилсаа холбоон һайн һайхан ёһо заншалтай юм гэжэ мэдүүлбэ. «Калибр» заводтой манай предприятиин холбоо барисаанай саг үргэлжэ үргэдэжэ байһан ушар энээниие элирхэйлэн харуулна. Советскэ Союзай эб найрамдалта политикые, бүтэмжэтэй һайн үүсхэлнүүдые Польшын залуушуул эдэбхитэйгээр дэмжэнэ гэжэ залуу бригадир А. Сконецкая тэмдэглээ. Совет залуушуулдал адли, бидэшье амгалан тайбанаар ажаһуухые, ажаллахые хүсэнэбди гэжэ тэрэ хэлэбэ.

ПОРП-ын Варшавын комитедэй нэгэдэхи секретарь Я. Кубасевич, заводой хүдэлмэришэн В. Блажеевский Варшавын дурасхаалта медалиие М. С. Горбачевто барюулһан байгаа.

Тэрэнэй һүүлээр нүхэр **М. С. Горбачев** үгэ хэлэбэ.

М. С. ГОРБАЧЕВОЙ ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

Эрхим хүндэтэ нүхэдүүд!

Үнэн зүрхэнһөө хани халуунаар угтаһанайтнай түлөө ехэ баяр баясхалан хүргэнэб.

Иимэ хани барисаанай оршон байдалда таанадта, бүхы варшавынхидта, хүдэлмэришэн ангида, Польшын ажалша арадта манай ороной ажалшадай, совет арадай зүгһөө хани халуун амаршалга хүргэхэдэ, намда илангаяа таатай зохид байна.

Таанадай үйлэдбэри дээрэ ажал хэрэгүүдтнай яажа ябанаб гэжэ өөрынгөө нюдөөр харахада, Польшын хүдэлмэришэн анги ямар хүсэл эрмэлзэлтэй байнаб гэжэ мэдэрхэдэ, манай делегацида һонииншье, аша туһатайшье байна. Мүн тэрэшэлэн ороной гол шухала асуудалнууд яажа ажалша коллективэй ажабайдалда шиидхэгдэнэб гэжэ мэдэхэ хүсэлтэй байгаабди.

Таанадтай танилсалгамнай саг зуурын байгаа, хөөрэлдөөнүүднай ябууд дундаа гэхээр үнгэрөө. Энэмнай харамтай байна. Тиигэбэшье манай юрэнхы һанал бодол тухай хэлэхэ болоо һаа, тэрэмнай заатагүй эгээл һайн һайхан байха юм. Сверчевскиин нэрэмжэтэ завод түрүү үйлэдбэри болоно, эндэ бодомжотой ба үндэр мэргэжэлтэй, техническэ дэбжэлтэ тухай һайнаар ойлгодог, гол шухалань гэхэдэ, өөрынгөө хэрэгтэ үнэн сэхээр хандадаг хүнүүд хүдэлнэ гэжэ абаһаар харагдана.

Хараалһан хүсэл б.олнуудаа бэелүүлхыетнай, заводойнгоо нэрэ хүндые үшөө дээшэнь үргэхыетнай таанадтаа үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин X съездын хүдэлмэридэ хабаадаха зуураа, Польшын коммунистнууд ерээдүй тээшээ бата найдамтайгаар харана гэжэ бидэ үнэншэхэ аргатай байгаабди. Нүхэр В. Ярузельскиин хэһэн ПОРП-ын ЦК-гай элидхэл соо, партиин Программын проект соо арадай засагай жэлнүүдтэ байгуулагдаһан үйлэдбэриин болон эрдэм-техникын тон ехэ хүсэ шадалые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ харгы замууд хараалагданхай. Энээн тухай нюуса нөөсэгүй, үнэн сэхэ хөөрэлдөөн съезд дээрэ боложо байна. Тэрэниие шагнахадаа, зүрхэ сэдьхэлээ ехээр хананаш. Имагтал өөрынгөө хүсэ шадалда найдадаг хүнүүд шиидхэгдээдүй асуудалнууд тушаа иимээр хөөрэлдэжэ шадаха аргатай байна бшуу.

Бэрхэшээлтэй үе саг дабагдаха. Польшын хүдэлмэришэн анги, Польшын арад өөрынгөө Эхэ оронии экономическа ба социальна хүгжэлтын шэнэ түйлалтануудта хүргэжэ шадаха байха гэжэ этигэнэбди. Хүндэтэ нүхэдүүд, бидэшье таанадта энээниел үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди!

Манай оронууд нэгэн ниитэ уг зорилготой, ондо ондоо эрхэ байдалтай ба хэмжээтэйшье һаань, бидэ хүгжэлтын ниитэ нэгэн стратегитэй гээшэбди. Тэрэнэй гол удхань гэхэдэ, социально-экономическа хурдадхалга, эрдэм-техникын хубисхалай түйлалтануудые хэрэглэлгэ, манай арадуудай өөһэдэйнь шэлэһэн социалис байгуулалтын арга боломжонуудые шадаал һаа, ехээр элирхэйлэн ашаглалга болоно.

Иимэ зорилгые бидэ өөһэдтөө КПСС-эй XXVII съезд дээрэ табиһан байнабди. Аха дүү бүхы партинуудай хүсэл эрмэлзэл иимэл байна гээд хэлэжэ болохо.

Манай съездһээ хойшо богонихон саг—тоотой һаранууд үнгэрөө. Тиигэбэшье съезд дээрэ шэлэн абтаһан хараа шугамнай ори ганса зүб хараа шугам гэжэ энээхэн богони үе батадхаа гээшэ. Тэрэ бүхы оронии хүдэлгөө, өөрынгөө хүсэ шадалда шэнээр этигэхэ ябадал арад зондо үгөө.

Съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хүдэлмэри яажа эхилээб, эхин шатын бэрхэшээлнүүдые түргэнөөр дабахын тула, манай бүхы нөөсэнүүдые бүрин гүйсэдөөр элсүүлэн хэрэглэхын тула үшөө ямар тодорхой юумэ хэхэб гэжэ бидэ ЦК-гай июниин Пленум дээрэ хаража үзэһэн байнабди. Тэрэнэй тобшолол гэхэдэ иимэ: гүн гүнзэгы эрид хубилалтые бүри үсэд нэтэрүүгээр түйлаха, абаһан эршэ дэлисээ баримталха хэрэгтэй.

Албан хойрог, хуушанай ёһо заншал баримталха ябадалда, урданайхяараа хүдэлхэ заншалда эрид шанга добтолго хэхэ эрилтэ коммунистнуудай урда Пленум табиһан байна. Хэрбээ тэдэ бодото хэрэгээр, зоригжол түгэс ажалаар, эрхэтэнэй эдэбхитэй хараа бодолоор батадхагдадаггүй һаа, Эхэ ороной хуби заяан тухай, патриотизм тухай хэлэгдэһэн эгээл һайхан үгэнүүд юуншье бэшэ гээшэ. Үнгэрһэн сагай алдуунуудые дабтахагүй, хүтэлбэрилгын албан хойрог онол аргануудые үгы хэхэ гээшэ тон шухала.

Бидэ ажабайдалай демократическа гол ёһонуудые али болохоор хүгжөөдэг, социальна үнэн зүб байдал бүри залан сэхээр баталдаг байха, ондоо хүнэй ажалай ашаар ажаһууха гэжэ хүсэдэг хүнүүдтэй эрид шууд тэмсэхэ болонобди.

Эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаһанай ашаар совет экономикын шэнэ эршэ дэлисэ абаха хэрэгтэ манай баталан абаһан табан жэлэй түсэб шэглүүлэгдэнхэй. Ажахынгаа һэльбэн шэнэлэлгэ совет арадай ажалай ба ажаһуудалай эрхэ байдалые нилээд ехээр һайжаруулха арга олгохо байна.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудтай, гар гараа барисалдан, саашадаа дабшаха гэһэн бата хүсэлэл эрмэлзэлээ бидэ үшөө дахин элирхэйлһэн байнабди. СССР-тэй али алиндаа аша туһатай харилсаа холбоондо манай поляк нүхэд батаар найдаха аргатай юм!

Энээн тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэхэ би хүсэлэнтэй байнаб. Манай оронуудта советпольшын хани барисааниие үнэн зүрхэнһөө баримталдаг хэдэн миллион хүнүүд байха. Тэрэ манай ажабайдалай хуули ёһо болонхой. Энэмнай манай партинуудай политикын үнэн зүб байһанай, аша үрэтэй байһанай эгээл үнэн сэхэ гэршэ боложо үгэнэ.

Нюуха юумэн үгы, бидэ бэлэн бэшэ угай үлэгдэлнүүдые халан абаһан байнабди. Хэдэн зуун жэлнүүдэй туршада Росси болон Польшын хоорондохи харилсаанууд эдэ хоёр оронуудай зонхилдог, дарладаг ангинуудай тэмсэлээр бүришье орёо болодог байгаа. Хаан түшэмэлнүүд полягуудые ородто эсэргүүгээр, ородуудые полягуудта, эсэргүүгээр тухиран түлхидэг байгаа бшуу. Харин дайн байлдаанууд хүсэрхэлгэ, буляан эзэмдэлгэ хадаа арадуудай сэдьхэл бодолые хоро шараар дүүргэдэг, бэе бэедээ дурагүйгөөр хандаха ябадал гаргадаг байһан юм.

Тиигэбэшье Россин болон Польшын эрхим хүбүүд хаанта засагта эсэргүүгээр хамтаараа тэмсэхэ ябадалые нэрэ хүндын ба сэдьхэл һэшхэлэй хэрэг гэжэ хододоо тоолодог, ородшье, полягшье дарлан мүлжэгшэдтэ эсэргүү тэмсэлые өөрынгөө ажабайдалай гол зорилго гэжэ тоолодог байһан юм. Россин ажалшадые сүлөөлһэн 1917 оной Октябрь хадаа Польшын бэеэ дааһан байдалай эхин шата болоо бэлэй.

Фашизмда эсэргүү дайнда совет болон поляк арадууд суг хамта агуу ехэ баатаршалга харуулаа. Гитлеровскэ Германиие бута сохилгодо полягуудай оруулһан хубитые бидэ гүн ехээр хүндэлдэг байнабди. Тэрэнэй баруун болон хойто зүгүүдэй газар дайдые Польшодо бусаалга хадаа түүхын үнэн зүб ябадалай үйлэ хэрэг болоһон юм. Советпольшын дайшалхы холбоон хадаа манай социалис гүрэнүүдэй бэеэ даанги байдалые хамгаалха, Европодо амгалан тайбан байдал лаб хангаха гол шухала арга нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болохол ёһоороо болоно гээшэ.

Экономическа «хэмжээ ябуулганудаар», хашалта түрилтөөр социализмын үндэһэ һуларуулхые, поляк арадые шадаал һаа, үбшэнтэйгөөр дайраад абахые империалистнуудай оролдожо байха үедэ, Польшын эгээ хүндэ хүшэр сагта манай хани барисаанай хүсэн ялас гэмээр харагдаадхёо һэн.

Онсолон хэлэхэдэ, совет-поляк хани барисаан бата үндэһэ һууритай. Суг ябажа гараһан үнгэрһэн үе сагһаа ямар тобшолол гаргамаар бэ гэхэдэ, бидэнэртэ, хүршэ арадуудта, аха дүү арадуудта бэе бэеынгээ ажал хэрэгүүдтэ гамтайгаар, хүндэтэйгөөр хандаха, үргэнөөр, бүри һайнаар харилсаха хэрэгтэй гэһэн эли тодо ойлгосо мүн болоно.

Манай хоорондохи харилсаае совет-поляк хани барисаан мүнөө тодорхойлон гэрэлтүүлнэ. Би гансал һанал бодолой, оюун сэдьхэлэй тала тухай хэлэнэ бэшэб. Польшодо Пушкин болон Чайковскиие, харин манай орондо Мицкевич болон Шопениие һайн мэдэдэг, дуратай байһаниинь угаа шухала юм бээ. Поляк залуушуулай Зелёная Гурада сугларжа, совет дуунай һайндэр үнгэргэдэгынь, харин манда поляк дуушадые үндэрөөр сэгнэдэгынь ехэ һайн. Эдэ бүгэдэ бэе бэеэ улам һайнаар ойлгохо арга боломжо арадуудта олгоно. Оюун сэдьхэлэй харилсаангүйгөөр бодото хани барисаан байдаггүй ха юм.

Гэбэшье энэ хэрэгэй материальна талань, экономическа харилсаан бага бэшэ удха шанартай. Эндэшье анхарал гансата хандуулма дүнгүүдые түйлаабди.

Польшын газар дээрэ СССР-эй туһаламжаар бодхоогдоһон предприятинууд болон объектнүүдтэ дайнай урдахи Польшодо бүхы дээрэнь гаргагдадаг байһанһаа арба дахин ехэ шэрэм, долоо дахин ехэ булад хайлуулагдана. СССР-тэй худалдаа наймаанай талаар харилсаһанайтнай ашаар танай орондо хэрэгтэй нефтиин 95, байгаалиин газай 100, хлопогой 75 процентнь хангагдана. Совет техническэ документациин үндэһэн дээрэ Польшын промышленностиин шэнэ һалбаринууд — судна бүтээлгэ, самолёт бүтээлгэ, станок бүтээлгэ бии болгогдоо.

Танай оронтой харилсаануднай бидэнэртэшье шухала юм. Онсолходо, манай ороной худалдан абадаг харгы барилгын машинануудай 40, сернокислотно заводуудай оньһон түхеэрэлгэнүүдэй бүхыдөө 100 шахуу процентнь Польшодо гаргагдадаг. Элдэб ажалда хэрэглэгдэдэг бүхэли флот, далайн 800 гаран онгосо дайнай һүүлэй жэлнүүд соо бидэнэр Польшоһоо худалдажа абаабди.

Саашадаашье бэе бэедээ туһатай харилсаануудые улам үргэдхэхэ, үйлэдбэриин болон эрдэмэй-техническэ кооперациие үргэнөөр хэрэглэхэ горитой арга боломжонууд бии. Энээниие түйлахын тулада таараха эрхэ байдал хэрэгтэй ааб даа. Эгээл дээдын хэмжээндэ аха дүү ёһоной үгэеэ ойлголсолго баһал горитой удха шанартай гээшэ. Харил-

[Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта].

ВАРШАВЫН ХҮДЭЛМЭРИШЭДТЭЙ ХАНИ ХАЛУУН УУЛЗАЛГА

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

сал холбоонуудаймнай улам hайнаар хүгжэхэдэнь hайнаар нүлөөлхэ эрхэ байдал тогтоохо талаар хоёр оронуудай гүрэнэй эмхи зургаануудай болон ниитын организацинуудай улам бүтээмжэтэй хүдэлмэри ябуулдаг болоhон тухай тон эхэ ажал ябуулга манай партинуудай Централна Комитедүүд эрхилнэ.

Пиигтэ хабаашье бүхы hанаан бодолоймнай болон эдэбхи үүсхэлэймнай бэелэлтэ бүхы заяан предприятинууд, барилганууд дээрэ, ажалша коллективүүдтэ шиидхэгдэнэ. Эндэ, гансал эндэ, тиигэжэ хэлэхэдэ болохо юм hаань, манай харилсаа холбооной бодото дүн тодорон харагдана ха юм.

Имэл хадань, совет хүдэлмэришэдэй үүсхэлээр бии болоhон бригадна онол аргын танай заводто хэрэглэгдэдэг болоhон тухай дуулахада, ехэл аятай байба. Энэ хадаа предприятиингаа эзэн байhанаа хүдэлмэришэдэй мэдэрхэдэ туhалдаг ажал эмхидхэлгын социалис онол аргануудай нэгэн болоно. Энээнэй ашаар ажалай бүтээсэ горитойгоор дээшэлүүлхэ, салин ехэ болгохо арга олдоо гэжэ сэдьхэлээ ханангяар дуулабабди. Өөрынгөө талаhаа Москвагай «Калибр» заводойхид продукциин шанар hайжаруулха талаар танда бии байhан дүй дүршэлhөөтнай өөhэдтөө хэрэгтэй олон юумэ олжо абаа.

Сверчевскиин нэрэмжэтэ болон «Калибр» заводуудай үндэhэн дээрэ түрүүшын советполяк эрдэмэй-үйлэдбэриин нэгэдэл бии болгогдожо байна. Энэ хадаа айхабтар шухала хэрэг болоно. Таанад болон Москвагайтнай ханинар энээниие тон hайнаар эмхидхэжэ, үүсхэлыетнай халан абаг-шад улам олошорхо аабза гэжэ бидэнэр найданабди.

Хамтын хэрэгтэ хэды ехэ хүсэн болон зөөри ниилүүлэгдэнэб, тэрэл хэмжээгээр улам ехэ шүүбэри тудадаг гээд бултанда мэдээжэ. Нүхэр В. Ярузельскитэй болон аха дүү оронуудай бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта эрдэм-техникын 2000 он хүрэтэрхи дэбжэлтын комплексно программада бидэнэр гараа табяа hэмди. Энээнэй бодото бэелэлээ олохыень тулада харилсаа холбоонуудай түрүү, hайн янза түхэлнүүдые бэдэрхэ, тэрэ тоодо предприятинууд болон эрдэмэй эмхи зургаануудай хоорондохи үйлэдбэриин сэхэ холбоонуудые бэдэрэн тогтоохо шухала. Энэ шэглэлээр улам зүрхэтэйгөөр, үргэнөөр ажал ябуулгаа эрхилхэ хэрэгтэй. Би энээн тухай үсэгэлдэр, съезд дээрэ хэлээ hэм. Энээшье хэлэнэб. Юуб гэхэдэ, манай оронуудай хамтын хэрэгүүдтэ тон туhатай, шухала юумэн ха юм.

Нэгэдэлэй зарим талаар капиталис оронууд бидэнэйhээ урда гарана гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гэбэшье юрэл тэдэниие дабтаха, халан абаха ябадал гаргахагүйбди. Баруун зүгэй нэгэдэл хүсөөр бага гүрэнэй нэрэ хүндэ болон бэеэ даахан байдалынь доройтуулдаг. Экономическэ ешөө олзоной хүдэлмэришэд хүнэй мүлжэлгэ улам шангадхаhанай ашаар түйлгададаг.

Нэгэдэлэй үйлэ хэрэгүүдые түргэдхэхэдөө, бидэнэр өөрынгөө социалис замаар дабшаха, өөhэдынгөө, социалис зорилгонуудые хараа hэтэйбди. Олон талын харилсаа холбооной байдал тухай асуудалые аха дүү оронуудай хүтэлбэрилэгшэд Будапештдэ зүбшэн хэлсээд, энэ тон шухала хэрэгые буурашагүй анхарал доро байлгаха гэжэ шиидээ. Манай хамтын hонирхол, талархал социалис экономическа нэгэдэлэй хэрэгтэ шэнэ дэлисэ, дабшаса олгомсор шиидхэбэри олохо арга үгэхэ аабза гэжэ найданабди.

Нүхэдүүд! Манай бүхы түсэбүүд, эхилhэн юумэмнай, этигэл найдалнай эб найрамдалай сахигдаа сагтал удха шанараа олохо байна. Манай түсэбүүдэй түргэнөөр, hайнаар дүүргэгдэхэ бүри манай арадуудай революционно түйлалтанууд улам ехэ болоно. ядерна аюулда табигдаhан халхабша бүри бэхижэнэ гээд баhал зүб хэлэгдэдэг.

Бии болоhон түрүүшынгээ үдэрhөө хойшо дайгүй болон буугүй дэлхэйн түлөө Совет Росси дуугаа үгөө hэн. Зүгөөр тиихэдэ олонхи зон энээниие революционно бэелхэгүй hанал гээд тоолоо бэлэй. Бар хара хүсэнэй эртэ урдын хуулинуудта, сэрэгэй хүсэнэй урда hүгэдэлгэдэ тэрэ үеын политическэ ухаан бодол дарагдашанхай байгаа ха юм.

hандарал hүйдхэлтэ дэлхэйн нэгэдэхи дайнhаа эхитэй түүхын hүреэтэ дохёошье. арадуудта түйлай ехэ гасалан зоболон үүдхэhэн дэлхэйн хоёрдохи дайншье баруунай оронуудай зонхилхы ангинуудта hургаал болобогүй. Тэдэнэр буу зэбсэгүүдые, нэн түрүүн ядерна зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгаяа үргэлжэлүүлhэн байгаа. Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар социалис гүрэнүүдэй гаргаhан үүсхэлнүүдые баруунай оронуудай буруушаан арсахадань, стратегическэ хүсэнүүдэй тэнсүүри түйлахаhаа ондоо юумэн үлөөгүй бэлэй.

Мүнөө политическэ ершон байдалда ядерна дайнай аюул улам элеэр мэдэрэгдэдэг болоно байна. Буу зэбсэгүүдые ехээр бүтээн гаргахадаа, мүнөө аюулгүй байдал хангаха бэшэ, харин бүри уршаг түбэг тохёолдуулха байhанаа дэлхэй дээрэ бултадаа ойлгон мэдэрхэ гээшэ шухала удха шанартай. Үргэн ехэ ядерна дайн ухаатай сэсэн политикын үргэлжэлэл боложо шадахагүй байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэ али бүхы ажабайдалда, эгээл тиимэhээ али бүхы политикада эсэс табиха бшуу.

Хуушанай политическэ ухаан бодол Европын хуби заяанда муугаар нүлөөлхэ юм. Энээнэй баруун хубида хёмроо зүришэлдөө үүдхэхэ хараа шэглэлые дэмжэлгэhээ арсахадань, тэрэ олохон оронуудта hаад тойбо ушаруулдаг байна. Зүгөөр манай ядерна буу зэбсэгэй үе сагта энэ хараа шэглэлэй хайшань ябаашаха байhые ойлгожо харангүй байжа болохо юм ааб? Химическэ буу зэбсэг тухай хэлэхэhээ байтагай, юрыншье зэбсэг хэрэгсэлнүүдые Европо түбидэ хэрэглэлгэ ядерна дайнhаа дутуугүй хүндэ хүшэр уршаг хойшолонгуудые үүдхэхэ байhаниинь хэндэ эли бэшэб?

Эгээл тиимэhээ бидэ буу зэбсэгүүдээ хамтаараа хуряажа эхилхые иимэ үсэд нэтэрүүгээр дурадханабди. Энэ hанал бодол мүнөө хоохон үгэ байхаяа болинхой. «Алахагүй» гэhэн hургаал номнолые политикынгаа бодото уряа болгоhон өөhэдыгөө христианууд гээшэбди гэжэ нэрлэдэг баруунай оронуудай правительствэнүүд лэ энэ талаар үгэеэ хэлэхэ ёhотой. Үнэхөөр аюулта зурлаагай дэргэдэ зуг татан зогсохыень бидэ тэдэниие уряалнабди. Тэрээнhээ сааша гарабал, буу зэбсэгүүдые бүтээлгэ хиналтаhаа гүйсэд гарахадаа болохо байна.

Дай жүрөөдэлгэ түйлай ехэ аюул уршагтай. Тэрэ хүнэй сэдьхэл бодолдо ехэ аюул тохёолдуулжа, дэлхэй дээрэ харата муухай ябуулгые, хүсэрхэлгые улам дэбэргэдэг байха юм. Дайнай гал түймэр болон hэлмэ жада бэшэ, харин амгалан тайбан байдал, харилсаа холбоон, нэгэн нэгэнэйнгээ аша туhые хоёр талаhаа хүндэлэлгэ хүн түрэлтэниие хосоролгоhоо аршалан абархал.

Варшавска Договорто хабаададаг социалис гүрэнүүдэй уряа эдэ үдэрнүүдтэ дахинаа hүр жэбхэлэнтэйгээр соностобо. Ядерна тэhэлэлгэнүүдые болюулалгада, хүн зониие олоорнь хюдаха зорилготой буу зэбсэгүүдые хороолгодо, усадхалгада хабаатай бүлэг хэмжээнүүдые абаhанайнгаа hүүлээр, бидэ Европодо юрын буу зэбсэгүүдые, зэбсэгтэ хүсэнүүдые хороохо тодорхой түсэб дурадхаhан байгаабди.

Ядерна буу зэбсэгүүдые хороохо тухай бидэнэй оруулhан шэнэ дурадхалнуудай шухала удха шанартай байhые США-гай президент Р. Рейган hаяхан Гласборода үгэ хэлэхэдээ, шашаа шаляашье hаа, мэдэрхэ баатай болобо. Бүхы дэлхэй дээрэ аюулгүй байдалые, эб найрамдалые бэхижүүлхэ талаар шэглүүлэгдэhэн хүсэлэл оролдолгонуудта мүнөө эрид эрьелтэ түйлагдажа болохо, энээнтэй дашарамдуулан, совет-американ дээдэ тушаалтадай уулзалга тухай асуудалые дахинаа табиха байнабди гэжэ тэрэ мэдүүлээ.

Хэрбээ Вашингтондо буу зэбсэгүүдые хуряалгын асуудалнуудта бүтэмжэтэй hайнаар, харюусалгатайгаар хандаа hаань, бидэ имагтал hайшааха байнабди. Мүнөө имагтал хөөрэлдөөнүүдые хэхэ гээшэ хангалтагүй байна гэжэ господин Рейган тон зүбөөр зааба. Буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар бүтэмжэтэй hайн алхамуудые хэхэ хүсэлэнтэй байhанаа баталжа, Женевэhээ хойшо үнгэрhэн бүхы саг соо бидэ имагтал энээниие эсэшэ сусашагүйгөөр дабтанабди.

Тохёолдоhон үйлэ хэрэгые хайшан гэжэ мухардалгаhаа гаргалтай гээшэб, hүри hоог болоторсо нөөсэлэгдэhэн буу зэбсэгүүдые үгы хэлгээ яажа эхилэлтэйб гэhэн тодорхой дурадхалнуудтай бэшэг би hаяхан президентдэ эльгээгээ hэм. Американ захиргаан бидэнэй эдэбхи үүсхэлнүүдые дэмжэжэ, уулзалга эмхидхэхэ, хэлсээ батална арга олгохо аабза гэжэ Европын ба бүхы дэлхэйн арадууд найдалтайгаар хүлеэжэ байна гэжэ бидэ этигэнэбди.

Социалис болон капиталис дэлхэйн гүрэнүүд хоорондоо амгалан ёhоор зэргэ оршохо аргатай. Угайдхадаа, энэнь шухала удха шанартай байна. Сэсэн мэргэн ондоо арга байхагүй. Тэрэнэй хэм хэмжээнүүдые, гол ёhонуудые уласхоорондын ажабайдалда баталхын тула харгы замуудые эсэшэ сусашагүйгөөр бэдэрхэбди.

Зохёон байгуулхын тула, хүнүүдэй хоорондо үнэн зүб харилсаа холбоо тогтоохын тула социализм мүндэлэнхэй. Коммунизм хадаа эрхэ сүлөөтэ оршолон болоно гэжэ Маркс дэмы хэлээгүй юм. Арсалдаа хэрүүл, хёморсо зүришэлдөө, дайн дажар үүдхэхые hанаашалдаг хүсэнүүдтэ социалис обществодо hуури байхагүй.

Хүндэтэ нүхэдүүд! КПСС-эй делегациин танайда айлшаар ерээд байhан тухай дурасхаал болгожо, манайда мэдээжэ болоhон Грековэй нэрэмжэтэ студиин уран зураашын зураhан Кароль Сверчевскиин портредые дамжуулан барюулхые хүсэнэбди.

Интернационализмын агууехэ хүсэтэй байhые бүхы ажаябадалайнгаа баатаршалгаар элирхэйлэн харуулhан хүн зүраг дээрэhээ бидэнэй урдаhаа харана. Тэрэ танай заводой хүдэлмэришэн байгаа,— тэрэнэй эсэгэ хүдэлмэришэн байhан юм гэжэ намда хэлээ hэн,— манай орон дотор Совет засагай илан мандахын түлөө тэмсээ. Тэрэ — генерал Вальтер — Испаниин эрхэ сүлөөе сахин хамгаалагшадай түрүү зэргэнүүдтэ дабшаа. Эхэ оронойнгоо түлөө ами наhаяа алдаа hэн. Арадай Польшо иимэ хүбүүдээрээ омогорхохо эрхэтэй.

Нүхэдүүд! Мүнөөдэр Москвагаа бусаха ёhотойб — хойшолуулагдашагүй хэрэгүүд бии. Энээн тухай нүхэр Ярузельскитэй эртээнhээ үгэеэ ойлголсоо hэмди.

Манай делегаци үлэхэ Польшодо, социализмын хэрэгтэ тон шухала удха шанартай хүдэлмэреэ амжалтатай гаар дүүргэхыень Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин X съездэ хүсэнэб.

Хүндэмүүшэ халуун, зунай үсын үдэрнүүдтэ иимэ үзэсхэлэн hайхан байhан Варшаватай хахасахадаа, таанадта бултандатнай, танай бүлэнэртэ hайн hайханиие, зол жаргал хүсэнэб. Иимэ үнэн зүрхэнэй хүсэлэнтэйгөөр бүхы аха дүү поляк арадта хандахые хүсэнэб.

Социалис Польшын хүдэлмэришэн анги мандаха болтогой!

Совет-польско хани барисаан хэтын хэтэдэ оршон мандаг лэ!

* * *

М. С. Горбачевой хэлэhэн үгэ ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, удаан үргэлжэлhэн альга ташалгаар угтагдаhан байгаа.

* * *

Удаань митингдэ хабаадагшадта хани халуунаар угтагдажа, **В. Ярузельский** үгэ хэлэбэ. К. Сверчевскиин нэрэмжэтэ заводто хүрэхэ гэhэн уряалые халуунаар хүлеэн абаhанайнь түлөө М. С. Горбачевто, КПСС-эй делегациин бүхы гэшүүдтэ, мүн X съездын делегадуудта үнэн зүрхэнhөө баяр баясхалан хүргэхэ зууража, предприятиин цехүүд соо болоhон, Польшын бодото байдалые, хүдэлмэришэдэй зүрхэ сэдьхэлые хүдэлгэжэ байhан асуудалнуудые совет айлшадай бүри hайнаар ойлгохо арга олгоhон хөөрэлдөөнүүдэй түлөө талархажа байhанаа мэдүүлээ.

Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ ПОРП-ын X съездын хүдэлмэреэр ехэтэ hонирхожо байhаниинь, хаа хаанагүй соностоhониинь илангаяа баяр түрүүлнэ гэжэ ПОРП-ын хүтэлбэрилэгшэ үгэеэ үргэлжэлүүлбэ. Съезд дээрэ шиидхэгдэжэ байhан асуудалнуудай бултанай — партиин гэшүүд болон партийна бэшэ хүнүүдэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэжэ байhыень элирхэйлэн харуулаа. Энэ ушар бидэниие ехэ юумэндэ уялгална. Ушарынь гэхэдэ, манай съезд партийна хаамал зүблөөн бэшэ ха юм даа. Тэрээндэ бэлэдхэл, съездын урда тээхи үргэн ехэ хөөрэлдөөнүүд хүдэлмэришэдэй, бүхы обществын нюдэн дээрэ үнгэрөө. Тиимэhээ съезд гансал партиин съезд бэшэ, харин хүдэлмэришэн ангиин, бүхы поляк арадай съезд болохо байна гэжэ ойлгонобди. Хүдэлмэришэн ангиин эдэбхитэй хабаадалгаар тэрэнэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ манай Эхэ ороной саашадаа амжалтатайгаар хүгжэлгэдэ шиидхэхы удха шанартай юм.

Манай бүхы асуудалнуудые хурдан түргэнөөр, hайнаар шиидхэхэ, харюусалгын мэдэрэлые, эзэн ёhоной мэдэрэлые дээшэлүүлхэ, хүдэлмэриин шэнэ онол аргануудые ашаг үрэ ехэтэйгээр нэбтэрүүлхэ шухала. Энээнтэй дашарамдуулан, бригадна подрядай арга онолые предприятида амжалтатайгаар хэрэглэжэ байhандань, тэрэ үндэр сэгнэлтэ үгэбэ. Энэнь заводой ажалшад ерээдүй тухай бодомжолно, социализмын хүгжэлтын үндэр дээдын аша туhада, ажалшадай аша туhада харюусаhан социалис предприятиие бурилдүүлэн байгуулха арга олгохо байна гэжэ В. Ярузельский хэлэбэ.

Экономическа шэнэдхэн хубилгалгатай нягта холбоотой эмхидхэлэй байгуулалтые хубилгаха талаар ехэ зорилгонууд Польшын урда табигдана. Хуушарhан ёhо гуримуудhаа, онол аргануудhаа, албан хойрог ябадалhаа арсаха шухала.

Баруунай оронуудай дайсан харша түбүүд съезд тушаа шууяа шурхираа ехээр үүдхэhэн байгаа гэжэ В. Ярузельский саашадаа тэмдэглээ. Гайхалтай юуманиинь юуб гэхэдэ, энэнь бидэниие баясуулна гэжэ тэрэ хэлэбэ. Хэрбээ съезд тухай юушье дурдангүй үлөө hаань, тэрэнэй хүдэлмэри ямаршье удхагүй гэжэ харуулха ёhотой байгаа гэжэ hананаб. Хэрбээ дайсанай сэдьхэлээ ехээр хүдэлжэ, хэрбээ тэрэнэй «буу зэбсэгүүдээр буудажа» эхилхэдэнь, манай харгы зам амжалтатай байха, эгээл тиимэhээ бидэ саашадаа энэ замаараа дабшаха ёhотойбди гэhэн удхатай бшуу.

ПОРП-ын X съезд хадаа Советскэ Союзтай Польшын хани барисаанай, харилсаа холбооной асари ехэ удха шанартай байлгын, социалис хани нэгэдэлдэ түшэглэхые Польшын эрид шиидэнхэй байлгын үшөө нэгэ гэршэ болобо гэжэ Польшын хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ. КПСС-эй XXVII съезд социализмда, совет арадта хүгжэлтые хурдадхаха хэрэгтэ үргэн харгы замуудые нээгээ, ПОРП-ын X съездын поляк арадай үмэнэ иимэл арга боломжонуудые нээхэ байhандань найданабди. Ерээдүй тухайдаа, илангаяа гансал Польшын ерээдүйе бэшэ, харин өөhэдынгөө ерээдүйе байгуулха ёhотой залуу үетэн тухай саг үргэлжэ бодомжолхо хэрэгтэй.

Агууехэ социалис гүрэнэй— СССР-эй хүтэлбэрилэгшын амгалан тайбан байдал хангаха гэhэн уряагай имагтал Польшоhоо, үнэhэн тоборог болгогдоhон аад, hэргээгдэhэн тэрэнэй баатар габьята ниислэл — Варшава хотоhоо, Соёлой ба эрдэмэй ордонhоо, харин мүнөөдэр Воля гэжэ хүдэлмэришэнэй районhоо соностожо байhаниинь ехэ удха шанартай гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Энэ хадаа айхабтар ехэ гарза хохидолдо ороhон, дайн болон эб найрамдал гээшэ юун бэ гэжэ hайн мэдэхэ, түйлай ехэ туршалгануудые бэе дээрээ даажа гараhан агууехэ совет арадай уряа болоно. М. С. Горбачевой хэлэhэн эдэ халуун дулаан үгэнүүдые бидэ бүхы зүрхэ сэдьхэлээрээ, манай бүхы ажал ябуулгаараа дэмжэнэбди гэжэ В. Ярузельский мэдүүлээ.

Манай аха дүү ёhоной хани барисаан, харилсаа холбоон ехэ удха шанартай. Улам бүри амжалтатай, үрэ түгэс харилсаан энэ талаар ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Социалис хани харилсаанай оршондо ехэ юумэн хэгдээ, үшөөшье ехэ юумэн бэелүүлэгдэхэ байна.

ХАНИ ЁhОНОЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельскитэй июлиин 1-дэ Варшавада уулзаба.

Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин X съездын хүдэлмэреэ амжалтатайгаар эхилhээрнь М. С. Горбачев В. Ярузельскиие халуунаар амаршалаад, Польшын коммунистнуудай дээдэ хуралдаанай шиидхэбэринүүд общество дотор ПОРП-ын дайшалхы арга шадабариие, нэрэ хүндые саашадань бэхижүүлхэ, Польшын социально-экономическа хүгжэлтые амжалтатайгаар дабшуулха, СССР-эй ба ПНР-эй хоорондохи хани барисаае, харилсаа холбоое бэхижүүлхэ арга олгохо юм гээд этигэн найдажа байhанаа мэдүүлээ.

КПСС-эй ехэ делегациин съездымнай хүдэлмэридэ хабаадажа байhан ушарынь хоёр партиин болон арадай хоорондо тогтоогдоhон аха дүү ёhоной шэнжые, совет-польско холбооной бата бэхи байhые харуулна гэжэ В. Ярузельский тэмдэглэбэ. ПОРП-ын X съезд партиин түүхэдэхи нэгэдэхи Программые баталан абаха, хүндэ хүшэр байдалай хойшолонгуудые эсэслэн дабаха, ниитын ажабайдалай бүхы шатануудта ороной урагшаа дабшалгын шэнэ хараа түсэбүүдые тодорхойлхо зэргэтэй.

Совет-польско харилсаа холбооной ямараар хүгжөөгдэжэ байhан тухай, тэрэнэй үрэ дүнгүүд тухай хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд hанамжануудаа хэлсэhэн байгаа. Социалис интернационализмын гол ёhонуудта үндэhэлдэг совет-польско хани барисаан үе сагаар туршагдажа, бата бэхи байhанаа харуулаа гэжэ хоёр тала сэдьхэлээ ханангяар мэдүүлбэ. Фашизмда эсэргүү, арадуудай эрхэ сүлөөгэй ба бэеэ дааhан байдалай түлөө хамтын тэмсэлдэ мүндэлhэн хани барисаанай үндэhэ hууриие хоёр ороной аха үеын коммунистнууд табиhан байгаа. Дайнай hүүлэй жэлнүүдтэ тэдэнэр зэм зэмээ ниилүүлэн дабшажа, шэнэ байдал байгуулhан байна.

Машина бүтээлгэдэ, үйлэдбэриин бусад зарим гол шухала hалбаринуудта хамжаае, тусхай шэглэлые гүнзэгырүүлхын аша туhада СССР-эй болон ПНР-эй правительствэнүүд, түсэблэлгын зургаанууд, министерствэнүүд, албан зургаанууд hүүлэй үедэ ехэ хүдэлмэри ябуулаа гэжэ экономическа харилсаанай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ тэмдэглэбэ. Энэ түсэбтэ табан жэлдэ экономическа харилсаанай ниитэ хэмжээн ниилээд ургаха, тиихэдээ хоёр ороной арадай ажахыда тэрэнэй аша туhа эли бодо дээшэлхэ байна.

Гэхэтэй хамта эндэ бии байhан арга боломжонуудые хэрэглэхэ талаар үшөө ехэ хүдэлмэри бэелүүлэгдэхэ ёhотой. Предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй хоорондо али алиндань ашатай туhатай холбоо барисаа тогтоохо, хамтын фирмэнүүдые, эрдэм-шэнжэлэлгын ба туршалгын-конструкторска коллективүүдые байгуулха хэрэгтэ — социалис экономическа харилсаанай бүри үндэр ехэ түхэл шэнжэнүүдтэ орохо асуудалые дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэхэ шухала. Энэ талаар оруулагдаhан хэдэн тодорхой дурадхалнуудые хаража үзэхэдөө, иимэ шухала хэрэгые партийна хиналтадаа абаха даалгабари гүрэнэй зургаануудта үгэхые М. С. Горбачев, В. Ярузельский үгэеэ ойлголсобо.

Мүнөөнэй оршон байдалда, социалис ниитын байгуулалтын зохёохы хүсэ шадалые шадаал hаа бүри гүйсэд дүүрэнээр элирхэйлэн харуулхые аха дүү оронуудай оролдожо байхадань, экономическа, социальна ба политическэ хүгжэлтын дүй дүршэлые саг үргэлжэ халан абалсалга онсо шухала удха шанартай болоно гэжэ хөөрэлдөөндэ хабаадагшад тэмдэглээ. Олониитэдэ мэдээсэлнүүдые дэлгэрүүлэн тараадаг хэрэгсэлнүүдэй нэгэ нэгэнэйнгээ ажал хэрэгүүдтэй, зорилгонуудтай, аха дүү арадуудые гүнзэгыгөөр танилсуулжа байхын тула таарамжатай эрхэ байдал байгуулха, партийна, гүрэнэй холбоо барисаае, үзэл сурталай, соёлой харилсаанай талаар хоорондоо холбоо барисаа тогтоохо, хүнүүдэй хоорондохи харилсаае хүгжөөхэ гээшэ шухала удха шанартай.

Хөөрэлдөөнэй үедэ мүнөө үеын уласхоорондын байдалда ехэ анхарал хандуулагдаhан байгаа. КПСС-эй XXVII съездын, ПОРП-ын X съездын материалнууд соо мүнөө үеын байдалые, дэлхэйн хүгжэлтын асуудалнуудые тон адляар сэгнэжэ байhаниинь hайшаалтай.

Мүнөө үедэ Европын ба дэлхэйн политикада эгээл шиидхэхы шухала, харюусалгатай шатануудай нэгэниинь орожо ерэнхэй. Ядерна, химическэ ба юрын буу зэбсэгүүдээр Советскэ Союзай, Польшын ба Варшавска Договорто хабаададаг бусад социалис гүрэнүүдэй дурадхалнууд буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, дэлхэй дээрэхи үйлэ хэрэгүүдэй хүгжэлтые эб найрамдал тээшэ, аюулгүй байдал ба уласхоорондын харилсаа холбоон тээшэ тэхэрюулхэ арга олгохол. Энээнhээ ехэ юумэ абаха байнабди. Хэрбээ энээнэй бэелүүлэгдээгүй гээшэ hаань, мүн лэ ехэ юумэ гээхэ байнабди. Ерээдүйдэ ехэ этигэл найдалтайгаар хүн түрэлтэнэй XXI зуун жэлдэ орохынь тула арадуудай үмэнэ харюусалгатай байhанаа үнэхөөрөөшье мэдэрдэг бүхы политическэ ажал ябуулагшад, шэглэлнүүд hайн ойлгоно.

Уласхоорондын түгшүүрилые hулаaруулхын түлөө, буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар бодото алхамуудые хэхын түлөө тэмсэдэг бүхы бусад аха дүү партинуудтай, политическэ эмхинүүдтэй, ниитын хүдэлөөнүүдтэй холбоо барисаагаа эдэбхитэйгээр бэхижүүлхые КПСС болон ПОРП шиидэнхэй байна гэжэ хөөрэлдөөндэ хабаадагшад мэдүүлээ.

Уулзалга үгэеэ гүнзэгыгөөр ойлголсолгын, үнэн зүрхэнэй ба хани барисаанай оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

М. С. ГОРБАЧЕВ МОСКВА БУСАЖА ЕРЭБЭ

ВАРШАВА. (ТАСС). Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин X съездэ хабаадаад, КПСС-эй делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачев Москва ошохоёо июлиин 1-дэ Варшаваhаа мордобо.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ПНР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ярузельский, ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд З. Месснер, Ю. Чирек, Польшын парти болон гүрэнэй бусад хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад ниислэл хотын аэропорт дээрэ М. С. Горбачевые үдэшөө.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Э. А. Шеварднадзе, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Н. Яковлев, ПОРП-ын X съездэ хабаадажа байhан КПСС-эй делегациин бусад гэшүүд байлсаа.

ПНР-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд В. Наторф үдэшэгшэдэй дунда байба.

Үхибүүд баглаа сэсэгүүдые М. С. Горбачевто барюулаа.

* * *

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидадууд П. Н. Демичев, В. И. Долгих, С. Л. Соколов, КПСС-эй ЦК-гай секретарьнар А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, В. П. Никонов, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ И. В. Капитонов болон бусад нүхэд Москвада, Внуковска аэродром дээрэ М. С. Горбачевые угтаба.

ПНР-эй хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуура түлөөлхэ этигэмжэтэ А. Пшигоньски угтагшадай дунда байлсаа. (ТАСС).

РСФСР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай
Верховно Соведэй гурбадахи сесси

РОССИ ТҮСЭБТЭ ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛДЭ

Июлиин нэгэндэ, Москвада, Кремлиин Ехэ ордон соо РСФСР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси хүдэлмэрилбэ. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, депутат **В. И. Воротников** 1986—1990 онуудай РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай элидхэл хээ.

Тэрэ ингэжэ хэлэбэ:

КПСС-эй ЦК-гай июниин (1986 он) Пленум дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэhэн элидхэл соо арбан хоёрдохи табан жэлэй гол шэглэлнүүд болон зорилгонууд, партиин XXVII съездын заабаринуудhаа уламжалан гараhан арадай ажахые шэнэдхэн хубилгаха талаар хэгдэхэ бодото алхамууд тодорхойлогдоо. Ороной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха талаар ябуулагдаhан хүдэлмэриин түрүүшын дүнгүүдые Пленум хаража үзөө, бии байгаа бэрхэшээлнүүдые болон дутуу дундануудые шэнжэлээ, партийна, совет болон ажахын органуудай ажал ябуулгые нарижуулан hайжаруулгын замуудые заагаа.

КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй hайшааhан табан жэлэй түсэбэй проект СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сесси дээрэ харагдаа hэн. Мүнөө тэрэ хуулита хүсэтэй боложо, гүрэнэй ба ажахын органуудай, ажалша коллективүүдэй, бүхы ажалшадай ажал ябуулгын тодорхой программа болобо ха юм.

ЦК-гай апрелиин (1985 он) Пленум дээрэ зохёогдоhон, КПСС-эй XXVII съезд дээрэ hайшаагдаhан хурдадхалгын стратегиие бэелүүлгэдэ мүнөө ябажа байгаа табан жэл онсо үүргэ дүүргэхэ юм. Эрдэм-техникын дэбжэлтын үндэhэн дээрэ арадай ажахые hэльбэн шэнэдхэхэ, инвестиционно болон бүридхэн байгууламжын политика шэнэдхэн хубилгаха, хүтэлбэрилгын системые нарижуулан hайжаруулха, хүнэй оюун бэлигые болон бүхы дадал шадабариие хэрэглэлгые эдэбхижүүлхэ талаар урагшаа шиидхэхы алхам хэхэ болонобди. Энэ хадаа социалис экономикын адли тэгшэ хүгжэлтэ, арадай ажаhуудалай хэм хэмжээнэй залан шууд ургалта хангаха юм.

РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сессиин үзэмжэдэ табигдаhан 1986—1990 онуудай РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй проект партиин XXVII съездын СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүдтэй, Центральна Комитедэй съездын hүүлдэ абтаhан тогтоолнуудтай зохилдуулагдан зохёогдоо.

РСФСР-эй арадай ажахын хүгжэлтые горитойгоор түргэдхэлгэ хадаа түсэбэй проектын онсо зүйл мүн болоно. Гол шэглэлнүүдээр хараалагдаhан даабаринуудай тон ехэ хэмжээндэнь адляар гү, али дүтэрхыгөөр олонхи зорилгонуудынь тогтоогдоhон байна.

Республикын национальна олзо оршо 23,5 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ юм. Энэ хадаа арбан нэгэдэхи табан жэлэйхидэ орходоо гурбанай нэгээр шахуу ехэ болоно. Үнгэрhэн хаhа соо промышленна продукциин хэмжээн 18 процентээр ургаhан hаа, мүнөө 23 процентдэ хүргэгдэхэ юм. Онсолходо, табан жэлэй турша соо ургалтынь хэмжээн адли тэгшэ байхаар хараалагдана.

Экономикые улам хурданаар хүгжөөхэдэ туhатай түрүүшын ээлжээнэй анхарал хандуулдаг юумэндэ: ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэдэ, продукциин шанар hайжаруулгада, нөөсэнүүдые агмалгада тон тодоор түшэглэhэн ушар түсэбэй проектын үшөө нэгэ онсо зүйл болоно. Эридээр, залан шуудаар дабшалга, шанар, алмалта, арьбалалта — табан жэлэй гол уряанууд мүн. Түүхын тон богонихон болзорто ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын түрүү зэргэнүүдтэ гаража, дэлхэй дээрэхи дээдын хэмжээндэ хүргэхэ зорилго парти табинхай. Арбан хоёрдохи табан жэл соо энэ талаар горитой hайн хубилалта түйлагдаха ёhотой. Үнгэрэгшэ табан жэлэйхидэ орходоо долоон шахуу хүсэнэгөөр ехээр ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгын хэмжээн ургажа, 123,5 процентдэ хүргэгдэхэ ёhотой юм. Энэ хадаа 13 миллион хүнэй ажал алмаhантай адли болоно гээшэ. Энээниие бэелүүлhэнэй ашаар национальна олзо оршын, промышленностиин болон хүдөө ажахын продукциин, барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээнэй бүхы ургалтые түйлаха зорилго түрүүшынхиеэ табигдаба.

Алмалта, арьбалалта шангадхаха талаар партиин зохёоhон хараа шэглэл бата бэхи түсэбэй үндэhэн дээрэ табигдаба. Нөөсэнүүдые алмаха политика эдэбхитэйгээр баримталалга хадаа манай ажахы эрхилхэ талаар ажал ябуулгын тон шухала хубинь, угаа ехэ зорилго болоно гээшэ. Материальна болон түлишын-энергиин хүсэнэй нөөсэнүүдые тон гамтайгаар гаргашалгын, алмалгын орёо даабаринууд түсэбэй проект соо хараалагданхай.

Экономическа политикын түбтэ продукциин шанар үндэhөөрнь hайжаруулгын зорилго табигдана. Энэ хадаа манай экономикын тон hула хуби, олон бэрхэшээлнүүд болон шиидхэгдээгүй асуудалнуудай үүр мүн. Муу шанар хадаа арадай баялигые, зоной ажалые үрилгын тон аюултай янза түхэл байхаhаа гадна, социально-экономическа болон сэдьхэл бодолой-политическэ бага бэшэ хохидол ушаруулна. Продукциин шанар дээшэлүүлгэ хадаа мүнөө сагай техникээр, элдэб янзын эд бараагаар бүхы эрилтэнүүдые хангалгын, арадай ажахыдахи дутагдалнуудые усадхалгын ори ганса, найдамтай арга зам мүн болоно.

Инвестиционно болон бүридхэн байгууламжын политикада болоhон эли бодо хубилалтанууд табан жэлэй шухала шэнжэнь юм. Үйлэдбэри hэргээлгын үргэн арга боломжонуудые, эрхэ байдал бии болгохын тулада капитальна hомолголгонууд горитойгоор дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдаба. Мүнөө хүдэлжэ байгаа предприятинуудые hэльбэн шэнэдхэлгэдэ, техническэ талаhаань шэнээр зэбсэгжүүлгэдэ түрүүшын ээлжээнэй анхарал хандуулагдаба. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй ажахыда энэ зорилгоор 35,8 миллиард түхэриг hомологдохо гэхэ гү, али үнгэрhэн табан жэл соохидо орходоо 1,5 дахин ехэ болоно. Арад зоной ургажа байгаа эрилтэнүүдые хангадаг hалбарида инвестици хурдан түргэнөөр ургаха юм.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар абтаhан хэмжээнүүд экономикын хүгжэлтын социальна шэглэл шангадхалгын материальна бата бэхи үндэhэ hуури байгуулха арга олгоно. Мүнөө дурадхагдажа байhан түсэб соо социалис үйлэдбэриин дээдэ зорилгонуудтай гол баримтануудынь таарaлдуулагданхай. Арадай hуудал байдал hайжаруулгатай сэхэ холбоотой арадай ажахын hалбаринуудта капитальна hомололгонуудай хахадынь эльгээгдэхэ. Хэрэглэмжын фондын хэмжээниинь баhал горитойгоор ехэ болохо юм. Социально-соёлой хурдан хүгжэлтэдэ түрүүшынхиеэ шэглүүлэгдэhэн түсэбэй проект политическэ, элсүүлхы тон ехэ хүсэ өөр соогоо абажа ябана. Бүри hайнаар ажаhуухын тулада, бүри hайнаар хүдэлхэ гэhэн манай социалис ажабайдал байгуулгын ёhын гүн удхые энэ ушар бултанда нээжэ үгэнэ.

Ниитын үйлэдбэриин нютаг нютагай таарaлдалые нарижуулан hайжаруулха, Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ тухай асуудалнуудта, В. И. Воротников саашадаа тогтобо. Тус районуудта промышленна үйлэдбэриин хэмжээн 24,7 процентээр ехэ болохо. Ашаг үрэ ехэтэй байгаалиин нөөсэнүүдые ажахын эрьесэдэ оруулhанай ашаар экономическа хүсэ шадалайнь ургалта түйлагдажа, элшэ хүсэ ехээр гаргашалдаг үйлэдбэринүүд түрүүшын ээлжээндэ хүгжөөгдэхэ юм. Тиигэхэ зуураа БАМ-ай оршон тойрониие ашаглалга түргэдхэхэ, территориально-үйлэдбэриин томо комплекснуудые бүридхэн бии болгохоор түсэблэгдөөд байна.

Арадай ажахые хурдадхалгын замда шиидэнгеэр оруулха, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ горитойгоор дээшэлүүлхэ зорилготой табан жэлэй гол шухала талануудынь иимэ байна.

Арбан хоёрдохи табан жэл соо түйлахаар хараалhан экономическа ургалтын хэм хэмжээе эрдэм-техникын дэбжэлтые түргэдхэhэнэй ашаар түйлахаар хараалнабди гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ. Арадай ажахын хүгжэлтэдэ эрдэмэй оруулдаг хубитые горитойгоор дээшэлүүлхэ, тэрэнэй үрэ дүнгүүдые үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ.

Эрдэмэй хүгжэлтые түсэблэлгые нарижуулан hайжаруулга хадаа энэ талаар хэгдэhэн тодорхой алхам мүн болоно. hаяхан баталагдан абтаhан баримтануудай шэнэ системэ амяраа хэмжээ ябуулгануудые түсэблэлгэhээ эрдэм-техникын шухалын шухала асуудалнуудые комплексноор шиидхэлгэдэ, «эрдэм-үйлэдбэри» гэhэн холбоото хэрэгые хамтадхан түсэблэлгэдэ орохо бодото арга олгоод байна.

Арбан хоёрдохи табан жэл соо РСФСР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудай эрдэм-шэнжэлэлгын эмхинүүдтэ мүнгэн зөөри hомололго горитойгоор дээшэлүүлэгдэхээр хараалагдана. Тэдэ-

...ФСР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси

...ОССИ ТҮСЭБТЭ ШЭНЭ ТАБАН ЖЭЛДЭ

комплексно байдалые хангаха, худөө ажахын залан сэхээр хүгжөөхэ эрхэ байдал байгуулха хэрэгтэй.

Ажахы эрхилэлгын шэнэ эрхэ байдалда арад зонһые эдеэ хоолой продукцинуудаар хангаха хэрэгтэй совет органуудай харюусалга болон үүргэ улам үргэнэ. Мүнөө түбэй фондынуудта эльгээхэ дээбаринуудые дүүргэһэнэй һүүлдэ үлэһэн продукциие нютагай хэрэглэмжэдэ үлээгдэхэ болоходоо. Өөһэдынгөө эдеэ хоолой фондые ехэ болгохо бии байгаа бүхы арга боломжонуудые һайнаар хэрэглэхэ хэрэгтэй. Эдэ хэрэглэмжэ кооперацин худэлмэри һайжаруулха, предприяти болон организацинуудай худөө ажахынуудые, ажахын хүбиин ажахынуудые, олоной сад болон огород таригаа хүгжөөхэ гэшэ тон шухала.

Байгша оной ургаса тухай бодол — худөөгэй ажалшадай мүнөөдэрэй һанаагаа зорюулһан зүйлынь мүн. Олон районуудтахи эрхэ байдал нилээн хүндэ байна. Тиимэһээ ургуулһан юумэе гээлтэгүйгөөр суглуулха, хадалха, хуряаха хүсэ хүрэнгөө бүдүүн болон шүүһэтэй тэжээл бэлэдхэжэ абаха хэрэгтэй.

Совет хүнүүдэй ажабайдалай болон ажалай эрхэ байдаль.е шанарайнь талаһаа эрид һайжаруулха, манай оронииие социальна дэбжэлтын шэнэ үндэрнүүдтэ гаргаха гэһэн партиин программна заабари бэелүүлхэ хэрэгтэ шэнэ табан жэл тон шухала шатань болохо юм.

ЦК-гай июниин Пленум дээрэ СССР-эй Верховно Соведэй табадахи сессидэ ажалай түлбэриин талаар табан жэлэй зорилгонууд дэлгэрэнгыгээр харагдаа. Үнгэрһэн табан жэл соо хүн зоной бодото олзо орошын 12 процентээр ехэ болоһон байгаа һаань, мүнөө 15 шахуу процентээр ургаха юм.

Үргэн хэмжээнэй хэмжээ ябуулга тухай. материальна үйлэдбэриин хүдэлмэрилэгшэдэй салингай болон тарифна баримтануудай дунда зэргээр 25—30 процентээр ехэ болгогдоһон түлбэриин системэ тухай нэн түрүүн эндэ хэлэгдэнэ. Предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй дотоодын арга боломжонуудые гол түлэб хэрэглэн, энээниие дээшэлүүлхээр хараалагдана. Республикын министерствэнүүд, албан зургаанууд болон бүхы ажалша коллективүүд үйлэдбэриин эмхидхэл нарижуулан һайжаруулха, журам хэлбэришэгүйгөөр бэхижүүлхэ, шэнэ салин ба тарифуудта орохо хэрэгтэ бии байгаа бүхы арга боломжонуудаа элсүүлхэ талаар мүнөөнһөө тон ехэ хүдэлмэри ябуулха ёһотой.

Хүн зондо түлбэри болон хүнгэлэлтэ үгэлгые ниитын хэрэглэмжын фонднуудһаа саашадань дээшэлүүлхэ ябадал табан жэлэй Гүрэнэй түсэбүүдээр хараалагданхай. Тиигэхэ зуураа тус фонднуудые хубаарилалгые саг үргэлжэ нарижуулан һайжаруулжа, социальна үнэн зүбэй ёһо гуримые батадхалгын шухала зэмсэг болгохо гэшэ угаа хэрэгтэй юм.

Табан жэлэй түсэбэй социальна шэглэлэй, арадай ажахые хүтэлбэрилгые шэнэдхэн хубилгалгын гол шухала асуудалнууд элидхэл соо дэлгэрэнгыгээр харагдаба.

Түсэблэлгэ болон хүтэлбэрилгын нютагай ёһо гуримые батадхаха талаар КПСС-эй XXVII съездын табиһан зорилго тухай элидхэлшэ саашадаа тогтоо. Арадай депутадуудай Соведүүдэй харюусалгые, үүргые дээшэлүүлгэтэй, арадай засагай асари арга боломжонуудые дүүрэн хэмжээн соо хэрэглэлгэтэй, олон түмэнииe нэгэдүүлгэ болон элсүүлгэтэй тус асуудал шиидхэлгые парти сэхэ холбоно. Нютагуудай комплексно хүгжэлтын, зоной үдэр үдэрэй хэрэглэмжэ, эрилтэнүүдые хангалгын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, гүрэнэй шиидхэбэринүүдые баталан абаха, тэдэнэй дүүргэлтэ болон бодото дээрээ ажабайдалда бэелхэдэнь хиналта эмхидхэхэ уялгануудаа хамтадхан дүүргэлгэдэ эдэнэр дүүрэн эзэд байха ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюро тус асуудал зүбшэн хэлсээ, тиихэдээ харьяата газар дээрэнь ажахые комплексноор, ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилэлгые хангаха. социальна. ажалай нөөсэнүүдые хэрэглэлгын, байгаали хамгаалгын асуудалнуудые шиидхэхэ талаар республиканска болон нютагай Соведүүдэй түлөөлэлгэнүүдые горитойгоор дээшэлүүлхэ талаар абтаһан хэмжээнүүдые дэмжэжэ гэжэ В. И. Воротников хэлэбэ. Арад зоной олон янзын хэрэглэмжэ, эрилтэнүүдые хангаха хэрэгэй түлөө тэдэнэй харюусалга болон үүргэ дээшэлүүлхэ, шангадхаха асуудалда түрүүшын ээлжээнэй анхарал хандуулагдана.

Арадай депутадуудай Соведүүдэй харюусалга болон үүргэ дээшэлүүлхэ тухай тогтоол хадаа совет демократиие саашадань нарижуулан һайжаруулха, арадай өөрыгөө социалис ёһоор хүтэлбэрилгые бүри дүүрэнээр бэелүүлхэ тухай партиин программна заабари дүүргэхэ замда тон ехэ урагшаа алхам болоно гээшэ. Энээнэй ашаар алишье зиндаагай Соведүүдэй, тэдэнэй гүйсэдхэхы органуудай ажал ябуулгые шанарай шэнэ шатада гаргаха арга боломжо олгохо байна.

Түгэсхэлдөө В. И. Воротников иигэжэ хэлэбэ:

— Мүнөө түйлэгдөөд байһан урагшаа дабшалтынгаа хэмжээндэ бэхижэхэ, улам түргэнөөр урагшаа дабшалта хангаһан ашаг үрэ ехэтэй шэнэ шиидхэбэринүүдтэ онсо анхарал хандуулха гэшэ мүнөө гол шухала юумэн болоод байна. Түйлагдаһан дүнгүүд, экономикын хүгжэлтын адли тэгшэ, залан шууд дабшалта хангалга, ашаг үрэ дээшэлүүлхэ талаар үндэр түйлалтанууд, социальна талаар эрид һайн хубилалтанууд ажал ябуулга сэгнэлгын гол баримтанууд болоно байна.

Партиин XXVII съездын, ЦК-гай июниин (1986 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ бодото харюу болон түрүүшын шалгалта 1986 оной түсэбүүдые дүүргэлгэ болохо байна. Зохёохы ажал, һайн эмхидхэл болон журам, даажа байһан ажал дээрээ габшагайгаар ажаллаха гээшэ энэ зорилго амжалтатайгаар бэелүүлгын гол нүхэсэл мүн болоно.

Түрүүшын хахад жэлэй дүнгүүдые удидшалан абаад харахада, РСФСР-эй промышленность продукци худалдаха түсэбөө дүүргээ. Нёдондоной энэл үетэй сасуулхада, үйлэдбэриин хэмжээн 5,7 процентээр ургаба. Энэ хадаа түсэбөөр хараалагдаһанһаа ехэ юм. Мал, шубуу, һү, үндэгэ гүрэндэ худалдалга ехэ болоо, худөө ажахын бүхы ургамалнуудые тарилгын түсэб дүүргэгдээ, тэжээл бэлэдхэлгэ, ургаса хуряалгада бэлдэлгэ һайнаар ябуулагдана. Урданһаа ехэ гол фонднууд ашаглалгада оруулагдаа, эд бараанай эрьесэ болон зоной хэрэглэмжэ хангалгын хэмжээн ургаа. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, партиин зохёоһон хурдадхалгын стратеги бодото ажабайдалда бэелүүлэгдэжэ эхилбэ.

Арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэбүүдые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй Центральна Комитедэй Советскэ Союзай ажалшадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, Россин Федерациин арадай ажахын хүдэлмэрилэгшэд партиин табиһан зорилгонуудые бэелүүлхын түлөө улам эршэтэйгээр тэмсэжэ, манай Эхэ ороной хүсэ шадалые улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулха гэһэн бата найдабаритайбди.

1986—1990 онуудта РСФСР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай түсэблэлгын-бюджетнэ болон РСФСР-эй Верховно Соведэй саг үргэлжын бусад комиссинуудай нэмэлтэ элидхэл РСФСР-эй Верховно Соведэй түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ **И. М. Черепанов** хэбэ.

Тиигээд элидхэлнүүдые зүбшэн хэлсэлгэ эхилбэ.

Арбан хоёрдохи табан жэл соо республикын урда табигдаһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан бодото ажал ябуулгын программые зохёохы, хэрэг бүтээмжын шэглэлтэйгээр зүбшэн хэлсэбэ. КПСС-эй Ленинградска горкомой нэгэдэхи секретарь **А. Н. Герасимов**, «Красноярскуголь» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй «Бородинский» гэжэ нүүрһэнэй уурхайн экскаваторай машинист **Н. А. Мороз**, арадай депутадуудай Горьковско областной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. А. Соколов**, Смоленскэ областиин Урицкиин нэрэмжэтэ колхозой ахалагша агроном **З. И. Зайцева**, Москвагай түмэр харгын начальник **И. Л. Паристый** болон бусад үгэ хэлэгшэд Россин Федерациин социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгада хэрэглэмээр нөөсэ арга боломжонуудта онсо анхаралаа хандуулба.

Ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлгын, алмалта, ерьбалалта шангадхалгын, ажалша коллективүүдэй эдэбхи үүсхэл хүгжөөлгын, хүнэй оюун бэлигые, дадал шадабариие дүүрэнээр хэрэглэлгэ хангалгын замууд тухай үгэ хэлэгшэд бодомжолбо. Эдэ бүгэдэтэй дашарамдуулан, улам үргэнөөр эмхидхэхы хүдэлмэри ябуулха, арадай депутадуудай Соведүүдэй бодото хэрэг бүтэмжэтэй байлгыень хангаха, харюусалгыень дээшэлүүлхэ тухай онсо заагдаһан байна.

Июлиин 2-то сесси хүдэлмэриеэ үргэлжэлүүлбэ.

...ПУТАТ А. А. БАБЕНКЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

(Октябрьска һунгуулиин округ, Буряадай АССР)

гэгдэһэн хүдэлмэриин хэмжээнэй 12 процентээр ургалта хадаа хэнэйшье һанаае хангажа шадахагүй байна. Юуб гэхэдэ, түсэб дотор 18 процент хараалагдаһан байна бшуу. Барилгын эмхинүүдэй хахадынь гүрэнэй түсэб дүүргэдэггүй байһан зандаа. Энээнэй шалтагаан гэхэдэ, министерствын аппарадай болон нютагуудтахи олон хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө хүдэлмэридэ шэнэлэн хубилгаха ябуулга ехэ удаанаар хэнэ, бии байгаа нөөсэнүүдые хэрэглэлгэдэ эдэбхи үүсхэл гарганагүй.

Бидэ мэдэлдээ байһан эмхинүүдые хүтэлбэрилгын бүхы шатануудта үндэһэн хубилалтануудые заатагүй хэхэ хэрэгтэй байһан ушарые мэдэрнэбди, министерствын хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын, бии байгаа дутагдалнуудые эрид шууд зайсуулхын тула хэмжээнүүдые абанабди.

Шэнэ табан жэлдэ бидэнэй урда табигдаһан орёо зорилгонуудые имагтал эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаһанай үндэһөөр шиидхэжэ болоно бшуу. Тэрэнэй гол харгы замууд гэхэдэ, барилгын үйлэдбэриие эгээл ехэ хэмжээгээр индустриализацилга болоно. Түмэр конструкцинуудые, үргэлжэ дээрэнь бэлэн болгогдоһон хэрэгсэлнүүд болон модульнуудые үргэнөөр хэрэглэлгэдэ шэлжэн оролго хараалагданхай. Тиигэжэ иимэ конструкцинуудые хэрэглэлгын хубиие баригдажа байгаа промышленна барилганuудай ниитэ талмайн хахедтань хүргэгдэхээр хараалагдана. Хамһабариин барилганууд гол түсэб комплектноблочно аргаар бодхоогдодог болохо юм. Энээнэй тула үйлэдбэриин зохихо хүсэнүүдые байгуулхаар хараалагдана.

Арбан хоёрдохи табан жэлдэ эрдэм-техникын дэбжэлтые хурдадхаха гол шухала хэмжээ ябуулганууд министерствэдэ баталагданхай. Тэдээн дотор капитальна барилгада индустриальна арга саашадань хүгжөөхэ ба ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар парти болон правительствын үгэһэн даабаринууд бүрин гүйсэдөөр хараада абтаһан байна. Шэнэ, ашаг үрэ ехэтэй материал болон конструкцинуудые үйлэдбэрилхэ, машина бүтээлгын продукци, зэр зэмсэгүүд, нормо-комплектнууд бусад зэбсэт хэрэгсэлнүүдые гаргаха талаар хүсэнүүдые улам үргэдхэхээр хараалагдана. Энэ программые бодото дээрэнь бэелүүлгэ хадаа ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар нилээд шанга даабариие дүүргэхэ, барилгын болзорнуудые хараа байса хороохо, шанарыень һайжаруулха арга олгохо байна гээшэ.

Энээнтэй хамта барилгын техникэ, илангаяа хүйтэн уларилтай, сэбдэг хүйтэн газартай нютагуудай эрхэ байдалда найдамтайгаар хүдэлжэ шадаха хүсэтэ бульдозернуудые, бахананuудые шааха ба үрэмдэлгын түхеэрэлгэнүүдые министерство хүсэд хүрэхөөр промышленностьһаа абанагүй гэжэ тэмдэглэнгүй гарахаар бэшэ байна. Харин энэмнай бидэндэ тон шухала болоно ха юм. Өөһэдынгөө үйлэдбэриин баазын мүнөө хүдэлжэ байгаа предприятинуудые техническэ талаарнь шэнээр зэбсэгжүүлгын ба һэльбэн шэнэлэлгын хэмжээе горитойгоор дээшэлүүлхэ хэмжээнүүд хараалагдана.

Мүнөө жэлдэ эхилһэн Эрхүүгэй гэр барилгын комбинадые һэльбэн шэнэлэлгын жэшээ дээрэһээ энэ шухала хэмжээ ябуулгын ехэ арга боломжонууд тушаа хэлэжэ болоно. Тэрэниие 1987 ондо дүүргэһэнэй һүүлээр комбинат өөрынгөө хүсэ шадалые 100 мянган дүрбэлжэн метртэ хүргэхэ, тиигэжэ шэнэ сериин гэрнүүдэй детальнуудые гаргажа эхилхэ байна бшуу. Тиихэ зуураа хүдэлмэришэдэй тоо олошоруулагдахагүй, харин ажалай бүтээсэ 1,5 дахин ургаха, ашаг үрэнь нилээд дээшэлхэ, продукциин шанар һайжарха байна.

Энээнтэй хамта, стройиндустриин баазые хүгжөөхэ программые бэелүүлгэ тухай хэлэхэдээ, арбан хоёрдохи табан жэлэй түсэб дотор хэрэгтэй капитальна һомололгонуудые таһалан үгэлгын асуудалнуудые бүрин гүйсэдөөр бидэ шиидхэжэ шадаагүйбди гэжэ онсолон тэмдэглэгдэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ жэл жэлэй түсэбүүдые табихадаа, СССР-эй Госплантай хамта бидэ нэмэлтэ арга боломжонуудые бэдэрхэ, тэрэ тоодо захил хэгшэдэй мүнгэ зоориие үргэнөөр хабаадуулха болоно гээшэбди. Энээнтэй нэгэн доро барилгын материалнуудые үйлэдбэрилхэ, модо болбосоруулгын промышленностиин продукци гаргаха талаар хүсэнүүдые үргэдхэхэ хэрэгтэй болоно. Манай гүнзэгы һанамжаар, эдэ палбаринууд байгша табан жэлдэ Алас Дүрнын ба Забайкалиин районуудтахи өөһэдынгөө предприятинуудые хүгжөөхэ талаар урагшаа томо алхам хэхэ ёһотой.

Манай районуудта гэр байра барилгын асуудал эгээл хүрса асуудал байһан зандаа. Тэрэниие шиидхэхэ хэрэгтэй байһан ушарһаа үндэһэ абан, министерство томо панелеэр гэр барилгын хүсэнүүдые саашадань ехэ болгохо хэмжээнүүдые хараалнхай. Улаан-Үдэ, Якутск, Хабаровск, Биробиджан, Усолье-Сибирское, бодайбо хотонуудта гэр барилгын шэнэ комбинадууд ашаглалгада оруулагдаха юм. Хэдэн хэдэн гэр барилгын комбинадууд һэльбэн шэнэлэгдэжэ, хүсэ шадалынь нэмэгдэхэ байна.

Социально-соёлой объектнүүдые барилгада тон шэнэ шэглэл — ниитын байшангуудые томо панельнүүдээр барилгада шэлжэн оролго бэелүүлэгдэхэ юм. Иимэ байшангуудай конструкцинуудые бүтээн гаргаха үйлэдбэри байгуулагдаха болоно.

Тиигэбэшье гэр байрын-гражданска барилгын талаар табан жэлэй болон жэл жэлэй түсэбүүдые бүридүүлэн табихадаа, үйлэдбэриин бэшэ һалбариин объектнүүдые барилгын ургалтын талаар булюу түргэн эршэ зарим ушарта хангагдажа шадагдаагүй. Иимэ ушар 1986 ондо тушаалдана. Захил хэдэг зарим министерствэнүүд табан жэлэй туршадашье гэр байрын барилгада хүсэд хүрэхэ мүнгэ зөөри хараалнагүй.

Гэр байрын шухала асуудалые шиидхэлгэ хадаа гансашье гэр байра барилгын хэмжээнүүдые ехэ болгохо бэшэ, харин энэ һалбариие хүтэлбэрилгын ба ажал эмхидхэлгын бүхы гуримые үндэһөөрнь шэнэдхэхэ эрилтэ табина. Нэн түрүүн гэр байрын-гражданска барилгын талаар нэгэн ниитэ захигшын уялгануудые бодото дээрэнь нэгэ гарта — нютагай Соведүүдэй гүйсэдкомуудай мэдэлдэ үгэхэ хэрэгтэй болоно. Энэмнай хоёр жэлэй түсэблэлгэдэ болон байрын гэрнүүдые таһалгаряагүйгөөр барилгада бодото дээрээ шэлжэн орохо ябадал хангаха ба городуудай барилгын проектые уридшалан табиха ба комплексно гуримаар бэелүүлхэ арга олгохо байна ха юм.

Манай һанахада, городуудые бариха гүйсэд дүүргэгдэһэн циклтэй томо нэгэдэлнүүдые байгуулга хадаа үйлэдбэридэ хабаагүй барилгые хүтэлбэрилгын эгээл ашаг үрэтэй арга тухэл болохо үгэхэ байгаа. Эдэ нэгэдэлнүүдтэ РСФСР-эй Госстройн нютагуудтахи проектнэ институдууд оруулагдаха зэргэтэй. Энэмнай гэр байрын-гражданска хэрэглэмжын объектнүүдые гүйсэд дүүргэжэ, имагтал түлхюур барюулха арга олгохо байна гээшэ. Энэ талаар тодорхой дурадхалнуудаа бидэ оруулаа һэмди.

Капитальна һомололгонуудай ашаг үрэ, барилгадахи бүхы шэнэ, түрүү юумэн нэн түрүүн проектын ашаар шиидхэгдэдэг гээшэ. Энэ зорилгоор бидэ өөһэдынгөө проектнэ институдуудай хүсэ шадалые жэлһээ жэлдэ үргэдхэнэбди. Благовещенск хотодо үшөө нэгэ иимэ институт, бусад хотонуудта хэдэ хэдэн филиалнуудые байгуулха тухай манай дурадхалнуудые РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет дэмжэһэн юм. Эдэ асуудалнуудые шиидхэлгэ түргэдхэхыень, мүн тэрэшэлэн манай харьяата нютагуудта барилгын проект табилгые эрхилдэг бусад албан зургаануудай проектнэ зарим институдуудые манай министерствэдэ дамжуулан үгэхэ тушаа дурадхалыемнай дэмжэхыень СССР-эй Госстройе, Эрдэм болон техникын талаар СССР-эй гүрэнэй комитедые бидэ гуйнабди. Эдэ асуудалнуудые зүб тээшэнь шиидхэлгын проект табилгын шанарые дээшэлүүлхэ байһаниинь, бодото дээрээ проектно-барилгын нэгэдэлнүүдые байгуулха арга боломжо үгэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Нүхэдүүд! Ажахы эрхилэлгын талаар мүнөө үнгэргэгдэжэ байгаа туршалгануудай зүб байһые бодото байдалнай батадхаа. Экономическа арга хэрэгсэлнүүд болон урмашуулгануудай нүлөөлэлгые шангадхаһанай ашаар горитой ехэ ашаг үрэ абтаха байна. Энэ зорилгоор манай мэдэлэй эмхинүүдтэ объектын тогтууритай, хэясээтэ үнэ сэнгые хэрэглэхэ талаар Белоруссиин барилгашадай дүй дүршэл нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ. Өөһэдынгөө мүнгэ зөөреэр хангаха эрхэ байдалда хүдэлхэ гуримда зарим эмхинүүдые оруулха ябадалда бидэ бэлдэжэ байнабди. Хүдэлмэриин хоёр, гурбан халаанда хүдэлхэ гурим хангаха талаар ленинградайхидай дүй дүршэл үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжонуудые нээжэ үгэнэ. Бидэ манай гол предприятинуудые, тэрэшэлэн барилгын үндэр бүтээсэтэй техникые хүдэлмэриин иимэ гуримда оруулжа байнхайбди. Хамтын подряд нэбтэрүүлгын эхин табигданхай. Тиихэдээ ажалша коллективэй соведууд үйлэдбэриин бүрин эрхэтэ эзэд болодог байна. Нүхэр Травкинай хүтэлбэрилдэг Москва шадарай трестын дүй дүршэлые хэрэглэлгэ манай барилганууд болон предприятинууд дээрэ муу бэшэ үрэ дүнгүүдые үгэнэ. Жэшээнь, имагтал энэ онол аргын ашаар Улаан-Үдын гэр барилгын комбинадай коллектив жэлһээ бага саг соо үйлэдбэриин болон экономическа үрэ дүнгүүдые горитой ехээр һайжаруулжа шадаа.

Мүнөө үедэ барилгын 17 эмхи хамтын подрядта оруулагдажа байна. Энээнһээ гадна энэ онол аргада гэр барилгын ба модо болбосоруулгын бүхы предприятинуудые мүнөө жэлдэ оруулха бэлэдхэлэй хүдэлмэри дүүргэхэ зорилго бидэ табяабди. Энээнэй ашаар хүдэлмэриин ашаг үрые дээшэлүүлхээр хараалагдана.

Алас Дурна зүгтэ ба Забайкалида капитальна барилгын талаар хараалагдаһан программые бодото дээрэнь бэелүүлгын дулдыдаха гол шухала асуудалнуудай нэгэн гэхэдэ, ажалша коллективүүдые олошоруулга ба тогтонижоруулга болоно гээшэ. Өөһэдынгөө гэр байра, түрүүшын ээлжээндэ гостиницын түхэлтэй залуушуулай хамтын байрануудые барилгын хэмжээе ехэ болгохоор министерство хараална. Һургуулиин наһа гүйсээгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудта үгтэхэ һууринуудаар хүдэлмэрилэгшэдые хангаха асуудалые шиидхэхэ гээд байгша табан жэлэй түсэб дотор хараалагдана. Тэрэнэй тула арбан нэгэдэхи табан жэлэйхиһээ хоёр дахин ехээр тэдэ баригдаха юм.

Үйлэдбэри дээрэхи һуудал байдал ба барилганууд дээрэ халуун эдеэгээр хангалга һайжаруулха талаар хэмжээнүүд абтана. Хамһабариин хүдөө ажахынуудай тоо олошорно. Социальна асуудалнуудые шиидхэхэдээ, бидэ энэ зорилгоор эмхинүүд ба предприятинуудта байгуулагдадаг социально-соёлой хэмжээ ябуулганuудай болон гэр байра барилгын фонднуудай мүнгэ зөөриие хабаадуулха гэжэ хараалаабди.

Нүхэдүүд! Урда үгэ хэлэһэн депутадуудтай дуугаа нэгэдэн, 1986—1990 онуудай РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын табан жэлэй түсэбые баталхые дурадханаб. Табан жэлэй болон байгша оной түсэбүүдые дүүргэхын, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын тула Минвостокстройн коллективүүд бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа болон хүсэл эрмэлзэлээ зорюулха байха гэжэ таанадые найдуулхыемни зүбшөөгыт. [Альга ташалга].

...вич **Андыкова,** Октябрьска районой арадай судья Тамара Николаевна **Алексеевада,** Буряадай АССР-эй Верховно Сүүдэй гэшүүн Даниил Доржиевич **Басаевта,** Хяагтын районой арадай сүүдэй түрүүлэгшэ Виктор Павлович **Болстоэто.** Буряадай АССР-эй прокуророй ахалагша туһалагша Людмила Ивановна **Дрончевада,** Улаан-Үдэ городой Железнодорожно районой прокурор **Александр Петрович Спиридоновто Буряадай АССР-эй габьяата юрист** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо.

* * *

Ниитын гурим хамгаалха, харгын-транспортна аюулые һэргылхэ талаар эдэбхитэйгээр хүдэлһэнэйнь түлөө СССР-эй МВД-гэй гүрэнэй автомобильна инспекциин органуудай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй МВД-гэй ГАИ-гай ахалагша госавтоинспектор Дмитрий Васильевич **Лемзяковые,** Буряадай АССР-эй МВД-гэй харгын-постын албанай тусхай ротын командир Станислав Павлович **Толмачевые,** Улаан-Үдын авиазаводой токарь, ниитын автоинспектор Федор Федорович **Федоровые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

* * *

Залуу үетэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ талаар түйлаһан амжалтануудайнь түлөө түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Хэжэнгын дунда һургуулиин директор Дугаржап Гыргеевич **Баяртуевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар шагна...

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТАСС • АПН

СОВЕДЭЙ СЕССИ ДҮҮРЭБЭ

НЬЮ-ЙОРК. ООН-ой харгалзалга доро байдаг стратегическэ шухала удха шанартай Номгон далайн аралнуудта хасаатай бүлэг асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн 53-дахи сессиин дүнгүүдые согсолһон заседани болобо. Микронези тушаа США-гай шэнэ түхэлэй колониальна ябуулгануудые далдалан халхалха талаар шэглүүлэгдэһэн гутамшаг муухай дурадхалнуудые сесси дээрэ олониин дуугаар баруунай оронууд — США, Англи болон Франци баталуулхые оролдоһон байгаа. Эрхэ сүлөөень, нэгэдэлыень, бэеэ даатан байдалыень Микронезиин арадһаа бодото дээрээ хаһаһан адли тэгшэ бэшэ эрхэтэй «хэлсээнүүдые» һайшааһан ябуулгануудые буруу һүргэхын түлөө СССР дуугаа үгэһэн байгаа.

Вашингтоной шэнэ түхэлэй колониальна хараа шэглэл хадаа ООН-ой Уставые, харгалзалга тухай хэлсээе бүдүүлигөөр хазагайруулһан ябадал болоно, тэрэ колониальна байдалые усадхаха тухай декларацида зүрюу харша байна гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ Е. Г. Кутувой мэдүүлээ. ООН-ой Уставай ёһоор стратегическэ районуудта хабаатай энэ эмхиин бүхы уялгануудые, харгалзалга тухай хэлсээнэй гуримуудые, тэрээндэ оруулагдаһан хубилалтануудые баталха тухай бүхы дүримүүдые Аюулгүйн Совет бэелүүлхэ байна. Харгалзалга доронь байдаг стратегическэ удха шанартай газар дайдын, тэрэ тоодо Номгон далайн аралнуудай эрхэ, уялгада али бүхы хубилалтанууд имагтал Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэреэр абтаха ёһотой. Колониализмын байгуулалтые усадхаха, Микронезидэ колониализмые үгы хэхэ зорилго урдаа табидаг бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй гэшүүн-оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй һанамжые СССР бүринмүһэн дэмжэнэ.

НЭГЭДЭЛЭЭ БЭХИЖҮҮЛНЭ

МАНАГУА. Сомосын алууршадай банданuудта 100 миллион доллар һомолхо гэһэн США-гай конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын шиидхэбэридэ никарагуагайхид харюусахадаа, американ империализмын харата муухай ябуулгануудһаа республикынгаа бэеэ дааһан ба дулдыданги бэшэ байдалые хамгаалха талаар шэглүүлэгдэнхэн революционно правительствын хүсэлэл оролдолгонуудые эдэбхитэйгээр дэмжэнэ.

Бүхы орон дотор олоной хабаадалгатай жагсаалнууд, митингнүүд болоно. США-гай захиргаанай гүрэнэй терроризмын гэмтэ политикада эсэргүүгээр республикын ниислэл хотодо үнгэргэгдэһэн жагсаалда 60 мянга гаран хүн хабаадаһан байгаа. Хүдэлмэришэд болон студентнэрэй, таряашадай, алба хаагшад болон зохёохы интеллигенциин түлөөлэгшэдэй ээм ээмээ ниилүүлэн дабшаһан жагсаалшад американ империализмын убайгүй харата муухай ябуулгаһаа республикынгаа бэеэ дааһан байдалые хамгаалха уряатай плакадуудые, транспарантнуудые барижа ябаба. Хэдэн арбаад мянган хүнүүд иигэжэ хашхаралдабад: «Янкинууд! Никарагуагай ойронь бү хүрэгты!».

Эдэ үдэрнүүдтэ предприятинуудта, эмхи зургаануудта, үнгэрхэдөө городой үйлсэ гудамжануудта, талмайнууд дээрэ олоной хабаадалгатай митингнүүд боложо, революционно һэримжээ дээшэлүүлхэ, Никарагуагай өөрыгөө хамгаалха хаба шадалые али болохоор бэхижүүлхэ уриянууд соностобо. Гартаа буу барижа, Сандинис арадай революциин түйлалтануудые хамгаалхые шиидэнхэй байһанаа үгэ хэлэгшэд тэмдэглээ. ЦРУ-гай хүлһэнэй бандануд заатагүй бута сохигдохоо гэжэ митингнүүдтэ хабаадагшад мэдүүлһэн байгаа.

СЕПГ-СДПГ-гэй ХҮДЭЛМЭРИШЭ БҮЛЭГЭЙ ЗАСЕДАНИ

БЕРЛИН. Ядерна буу зэбсэггүй зоные Түбэй Европодо байгуулха асуудалаар СЕПГ-гэй политическэ хүтэлбэриин ба ФРГ-гэй бундестагта СДПГ-гэй бүлэглэлэй хамтын хүдэлмэришэ бүлэгэй ээлжээтэ заседани эндэ болобо гэжэ АДН агентство мэдээсэнэ.

Варшавска Договорто хабаададаг гүрэнүүдэй НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдтэ, Европын бүхы оронуудта хандаһан Хандалга соо юрын буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар шэнэ дурадхалнуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, тодорхой хөөрэлдөөнүүдые һаяын болзорто хэхын тула бүхы хүсэлэл оролдолго гаргаха шухала гэжэ хүдэлмэришэ бүлэг тэмдэглэнэ.

Химическэ буу зэбсэггүй зоные Европодо байгуулха гол ёһонууд, гол шэглэлнүүд тухай ГДР-эй болон ЧССР-эй правительствануудай найруулһан дурадхалнуудта ФРГ-гэй правительство бүтэмжэтэй һайн харюу үгэхэ ёбза гэжэ хүдэлмэришэ бүлэг хүлеэнэ. Энэнь химическэ буу зэбсэгүүдые үргэнөөр хорихо тушаа бата нэгэдэлтэй болохые түргэдхэхэ арга олгохо байна.

СЕПГ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Г. Аксен, СДПГ-гэй Президиумэй гэшүүн, буу зэбсэгүүдые хуряаха, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хинаха талаар ФРГ-гэй бундестагай комиссиин түрүүлэгшэ Э. Бар Берлиндэ болоһон уулзалгада хабаадаба.

НАЦИОНАЛЬНА СУГЛААНАЙ СЕССИ

ХАНОЙ. СРВ-гэй Национальна суглаанай ээлжээтэ сесси эндэ дүүрэбэ. Ядерна буу зэбсэгүүдые усадхаха, замбуулиинай дайдада зэбсэг хэрэгсэлнүүдые гаргалгые зансуулха талаар шэглүүлэгдэһэн Советскэ Союзай эб найрамдалта үүсхэлнүүдые бүрин хүсэдөөр, залан сэхээр дэмжэжэ байһан тухайдаа Вьетнамай гүрэнэй засагай дээдын зургаанай депутадууд мэдүүлээ. Азиин болон Номгон далайн оршондо эб найрамдал хамгаалхын, арадуудай аюулгүй байдал хангахын түлөө тэмсэлдэ социалис оронуудай гаргадаг хүсэлэл оролдолгонууд үндэрөөр сэгнэгдэһэн байгаа. Зүүн-Урда Азида эб найрамдал болон тогтууритай байдалай шухала эрхэ нүхэсэл болохо Вьетнамай, Лаосой ба Кампучиин арадуудай хани барисаанай, дайшалхы һаналаа нэгэдэлгын амжалтатайгаар хүгжөөн бэхижүүлэгдэһэндэ сэдьхэлээ ханажа байһанаа сессидэ хабаадагшад мэдүүлээ.

Сесси гэрлэлгэ ба бүлэ тухай хуулиин проектые зүбшэн хэлсэһэн, юумэнэй үнэ сэн хубилгаха, салин хүлһэн ба мүнгэнэй эрьесэ тухай КПВ-гэй ЦК-гай наймадахи (1985 оной июнь) пленумэй тогтоолой ямараар бэелүүлэгдэжэ байһыень хаража үзэһэн, энэ талаар хүдэлмэреэ эдэбхижүүлхэ хэмжээнүүдые хараалһан, мүн республикын Министрнүүдэй Соведэй бүридэлдэ СРВ-гэй Гүрэнэй Соведэй оруулһан хубилалтануудые баталһан байгаа.

СРВ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Чыонг Тинь, СРВ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Фам Ван Донг, республикын бусад хүдэлмэрилэгшэд сессиин хүдэлмэридэ хабаадаба.

САР-ай ВИЦЕ-ПРЕЗИДЕНТЫН ИНТЕРВЬЮ

КАИР. Араб оронуудай газар дайдые дарлан мүлжэхэ, Иордан мүрэнэй баруун бэеые, Голанска гүбээнүүдые, Газай секторые Израилиин булимтаран эзэмдэлгые хатэдэнь үлөөхэ гэһэн империализмын ба сионизмын һэдэлгэнүүдые буруу һүргэхэ хараа шэглэлээ Сири батаар бэелүүлжэ байна гэжэ САР-ай вице-президент Абдель Халим Хаддам Саудовска Аравиин долоон хоногтоо нэгэ удаа гарадаг «Аль-Маджалля» журналда интервью үгэхэдөө мэдүүлээ.

Тэрээнтэй «стратегическэ харилсаа холбоон тухай» хэлсээ баталһан Вашингтон Израилиие энэ районой орн ганса союзнигтай болоно гэжэ тоолоно гээд тэрэ тэмдэглэбэ. Энээнһээ уламжалан, американ захиргаан Тель-Авивта сэрэгэй, политическэ ба экономическа хизааргүй ехэ туһаламжа үзүүлжэ, араб гүрэнүүдһээ булюу байхыень хүсэнэ гэжэ Сириин вице-президент хэ...

ГАДААДЫН ОРОНУУДААР ЯБАХАНЬ

ПЕКИН. КНК-гай ЦК-гай Политбюрогой Саг үргэлжын Комитедэй гэшүүн, КНР-эй Гүрэнэй Соведэй Премьер Чжао Цзыян гадаадын оронуудаар ябахаяа июлиин 1-дэ Пекинһээ мордобо. Тэрэ Румынида, Югославида, Грецидэ, Испанида, Турцида болон Туниста хүрэхэ юм.

Мүнсөдэр—СССР-эй МВД-гэй ГАИ-гай байгуулагдаһаар 50

АРАДТАА АЛБА ХЭНЭБДИ

СССР-эй Арадай Комиссарнуудай Соведэй тогтоолоор 1936 оной июлиин 3-най үдэр гүрэнэй автомобильна инспекци мүндэлөө бэлэй. Энээнһээ уламжалан, гүрэнэй управлениин орган байгуулагдажа, харгы замууд дээрэ аюул сахилга эмхидхэлгэ юм. Тэрэ гэһээр гүрэнэй автоинспекциин хүдэлмэрилэгшэд Совет милициин нэгэ подразделени болоно, харгы дээрэ гэнэ усал хэгшэдтэй тэмсэнэ.

Манай республикада Гүрэнэй автоинспекциин байгуулагдаһан түрүүшын жэлһээ һайн дураараа хүдэлжэ ерэһэн И. В. Топорков, С. Ж. Шагбаева, Е. М. Катровский, Г. М. Безвиконный, В. М. Щукин болон бусад наһанайнгаа амаралтада гаратараа даалгагдаһан уялгата албандаа энэрхы сэдьхэлтэйгээр хандан хүдэлжэ гараа юм. Эдэнэрэй ажалайнь баян дүй дүршэл залуу хүн даган абажа, ажал хүдэлмэридөө хэрэглэжэ, нэбтэрүүлжэ ябахадаа, республикын харгы дээрэ гэнэ усал усадхаха хэмжээ ябуулгада амжалта туйлана гэхэдэ, алдуу болохогүй.

Манай ГАИ-да үнэн сэхээр хүдэлһэн ажалай ветеранууд Н. А. Кирпичников, Л. А. Пшеничников, И. Е. Замарацкий, Г. Т. Чурбатов, И. В. Топорков, мүн эхэнэрнүүд К. А. Мельникова, А. С. Башинова, Р. П. Селиванова, А. А. Пирогова болон бусадые республикын ажалшад һайн мэдэдэг, танидаг ёһотой.

Хэнэйшье мэдэһээр харгы замууд дээрэ гэнэ усал хэгшэдтэй тэмсэл ябуулжа байдаг ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд жолоошодой, арад зоной дунда ойлгууламжын, һэргылэмжын ехэ хүдэлмэри үнгэргэжэ, эмхидхэжэ байдаг. Юуб гэхэдэ, ороноймнай [illegible] гээшэ. Энээнһээ уламжалан, ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдэй хүдэлмэри ехэ болохоһоо гадна, орёо хүндэ болоһониинь эли. Тиимэһээ харгыгаар һүндэлдэдэг эдэ олон техникын ябаса гуримшуулхын тула автоматическа түхеэрэлгэнүүд хэрэглэгдэнэ, шэнэ дүй дүршэл нэбтэрүүлэгдэнэ.

Һүүлэй үедэ ажалша коллективүүдһээ, партийна, советскэ, комсомольско эмхинүүдһээ республикын ГАИ-да ажаллахаар залуу зон олоор элсэгдэдэг, зууршалагдадаг болоһон байна. Мүнөө республикын ГАИ-да мэргэжэл, шадабарияар баян хүдэлмэрилэгшэд хүдэлнэ. Диилэнхи олониинь оронһой МВД-гэй һургуулинуудые дүүргэжэ ерэһэн мэргэжэлтэд болоно. Эдэнэр жэл бүри СССР-эй МВД-гэй һуралсалай газарнуудта эльгээгдэжэ, мэргэжэл, шадабарияа дээшэлүүлжэ байдаг болонхой. ГАИ-гай 59 хүдэлмэрилэгшэдтэ «Совет милициин отличник» гэһэн тэмдэг олгогдоһон байна.

Республикын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд дунда харгын-патрульна албанда хүдэлэгшэд олон юм. [illegible]

Гүрэнэй автомобильна инспекциин харгын-патрульна албанай хүдэлмэрилэгшэд [illegible] хөөрэлдэхэ, тусхай дохёо үгэхэ хэрэгсэлнүүдтэй хүнгэн машинануудые үгтэнхэй юм. Иимэ түхеэрэлгээр гүйсэд хангагдаһан ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд харгын дүрим хазагайруулагшадые тэрэ доронь барижа абадаг болоо. Мүн радио-холбоогоор. мотоциклаар постдо байгшад хангагдаа. Энээнһээ гадна патрульна автомобильнууд дээрэ радарна аппаратура тодхогдобо. Энэ түхеэрэлгэ машинануудай харгы дээрэ хэмһээ үлүү түргөөр ябаһыень тэрэ дороо тодоруулжа үгэнэ. Мүн харгын-патрульна албанай хүдэлмэрилэгшэд вертоледоор агаарта гаража, харгы дээрэ юунэй боложо байһые тодоруулдаг, харадаг болоһоор үнинэй.

Харгы замууд дээрэ гэнэ усалай болохогүйн тулада ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд һэргылэмжын нилээдгүй ехэ хүдэлмэри хаа хаанагүй ябуулжа байдаг болонхой. Тиигэбэшье гэнтын аюулай болоо һаа, гэмтэһэн хүндэ түргэн бушуу туһаламжа үзүүлхэ, хүнэй ами бэе абарха хэмжээ ябуулга эмхидхэхэ нангин уялга бидэнэртэ даалгагдана. [illegible] шье хүниие алдангүй барижа, хуулиин харюусалгада хабаадуулха уялгатай юм. Заримдаа авари хэһэн заримашуулай мүр сараагаа нюун тэрьелээ һаань, тэдэниие тэрэ зуура бэдэржэ олохын, барижа абахын тула бүхы юумэ хэнэ. Энэ ушарта ажалшад ехэ туһа хүргэдэг юм. Дүршэл баянтай болоһон милициин, ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд заримдаа баатаршалга гаргажа, зониие абарна. 1985 ондо харгын-патрульна албанай милициин младша сержант Селище гэгшэ үхибүүдые һуулгаһан автобусуудай колонные үдэшэлжэ ябахадаа, тэдэниие ехэ аюулһаа абарһан һэн. Эдэнэрэй харгы дээрэ ашаанай томо машина бии болоод, харгын хоёр захаа мүргэжэ тооной гүйлгэжэ ерээ ха.

Сержант Селище патрульна машинаараа харгы хаажа, үхибүүдые аюулһаа абарһан юм. Энэ жолоошон һогтуу байба. Мүн тэрэ 1986 ондо ГАЗ-24 түхэлэй машина хулгайлһан Бальчиновые түргэн саг соо элирүүлһэн байгаа.

Милициин ахалагша лейтенант Паршуков, лейтенантнууд Яковлев, Атрашкевич, Штыкин, младша сержант Чиркин болон бусад айлай газаа байһан машинануудые хулгайлагшадые [illegible] дын хэрэгүүдэй таһагуудтай нягта холбоотойгоор ябуулжа байхадаа, харгы дээрэ үзэгдэһэн аюулые түргэн элирүүлдэг, хулгай хэгшэдые саг соонь барижа абадаг болонхой.

Харгын-патрульна албанай хүдэлмэрилэгшэдтэ олониитэ горитой туһаламжа үзүүлнэ. Мүнөө республикын харгы, үйлсэнүүдтэ штатнабэшэ 228, ниитын 2475 инспекторнүүд ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ туһаламжа үзүүлэн, үдэшэ бүри дежурладаг болонхой.

Харгы дээрэ аюулгүй байдал сахихын, һогтуугаар машина жолоодогшодые элирүүлхын тула ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд һэргылэмжынгээ хүдэлмэриие автотранспортна предприятинуудаар ябажа хэнэ. Тиин эдэнэр предприятинуудай ниитын эмхинүүдтэй суг жолоошодой ажабайдал, ажаһуудалаар, тэдэнэй хэр зэргэ ажалладагаар һонирходог болоо. Мүнөө гүрэнэй автоинспекци Буряадай АССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствэтэй суг жолоошодой аян замда гарахынь урда тээ медицинскэ тусхай шалгалта хэдэг болоһон байха юм.

Үйлэдбэриин коллективүүдэй, авто-ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй партийна, профсоюзай, комсомолой болон бусад нийтын эмхинүүдэй жолоошодой дунда журам сахиха талаар ябуулагдадаг хүдэлмэри республикын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэй суг ябуулагдана. Эндэ республикын болон районуудай ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд жолоошодтой хөөрэлдөө үнгэргэдэг, лекци уншадаг, аюулгүйе сахиха албан зургаануудай түлөөлэгшэдтэй хамта жолоошодой дунда һэргылэмжын, ойлгууламжын хүдэлмэри таһалгаряагүй ябуулжа байдаг юм. Тиихэдэ хэблэл, радио, телевидени, кино үмсэдөө машинатай ажалшад болон ябагаар ябагшадай дунда ябуулагдадаг хүмүүжүүлгын хүдэлмэри бүри һайжаруулха зэргэтэй. Илангаяа энэ талаар телевидени ехэ үүргэтэй гээшэ. ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд редакцинуудтай суг харгы дээрэ аюул сараха асуудалда зорюулагдаһан дамжуулгануудые хирэ хирэ болоод хэжэ, республикынгаа ажалшадые һургажа, хүмүүжүүлжэ байдаг болоо. Мүн тиихэдэ авари, гэнэ усал һэргылхэ, ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха асуудалда хэблэл анхаралаа хандуулна.

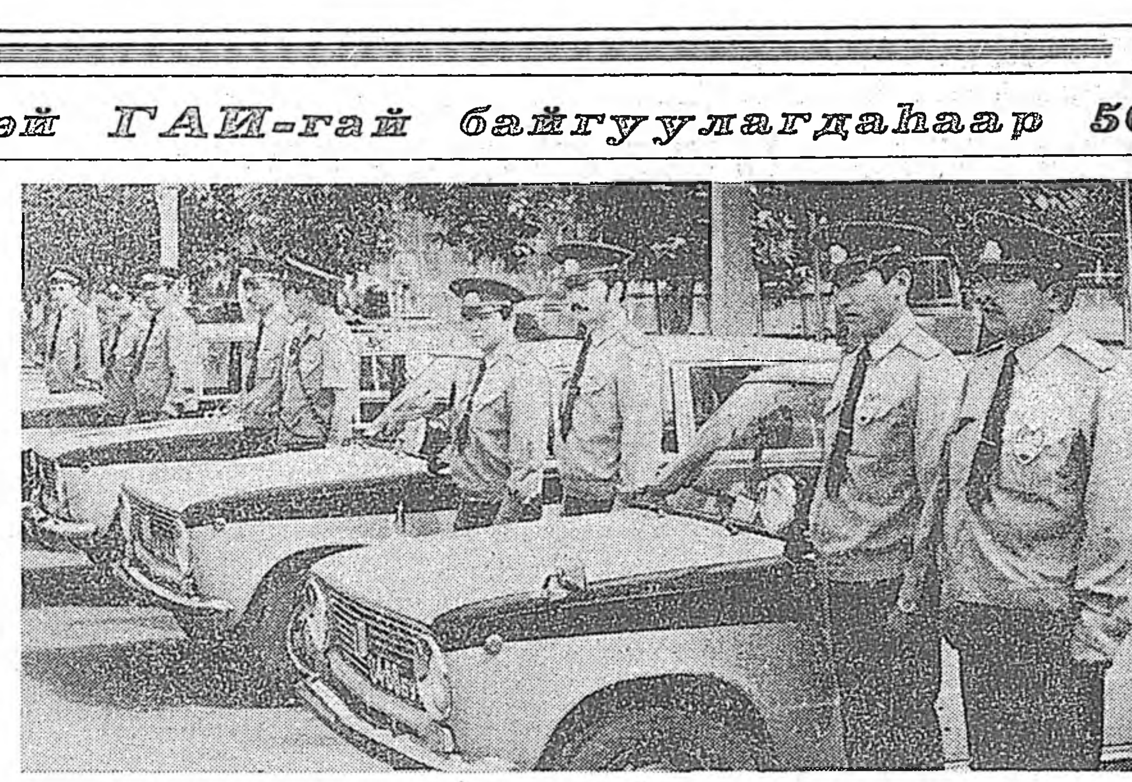
Харгын-транспортна аюулда ороһон хүнэй наһа бараха ба шархатаха гээшэ эгээл хүндэ гашуудал гэжэ ойлгосотой. Зүгөөр үхибүүдэй [illegible] аюулда орохо гэжэ [illegible] ябадалһаа гадна, эдэ олон гасал болодогынь мэдээжэ.

Республика соо, мүн районуудта үхибүүдэй гэмэлтэлгэ сарахын тула түрэлхид болон һургуулинуудта һэргылэмжын, ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ГАИ-гай түлөөлэгшэд таһалгаряагүйгөөр ябуулжа байдаг. Энээнһээ гадна, һургуулинуудта Харгын дүримтэй танилсалгын хэшээлнүүд үнгэргэгдэнэ. Шухала энэ хэмжээ ябуулгада ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг юм. Һүүлэй үедэ Улаан-Үдэ хотын һургуулинуудта, мүн районуудташье харгын дүрим сахиха эдир инспекторнүүдэй отрядууд бии болгогдоо. Эдэнэр харгын дүрим шудалдаг, бага наһатанаа һургуулиһаань гэртэнь үдэшэдэг, наһатайшуулай харгы хүндэлэн гарахадань туһаламжа үзүүлжэ байдаг болонхой.

ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда үндэр бүтээсэтэ ажалаараа мэдээжэ болоһон түрүүшүүл олон юм. Тэдэнэй дундаһаа Кабанскын районой транспортнуудые бүридхэлдэ абадаг милициин майор А. М. Быков, Гусиноозерск хотын дотоодын хэрэгүүдэй таһагай милициин капитан А. П. Петрунов, республикын шалгалта-бүридхэл хэдэг таһагай Ю. Ц. Будаев, ахалагша лейтенант В. Д. Киреев, капитан Д. В. Лемзяков, харгын-патрульна албанай инспекторнүүд—Н. Д. Дарбаков (Ахын район), Б. Ш. Таханов, (Түнхэн), Хяагтын, Тарбагатайн, Прибайкалиин районуудай, Улаан-Үдэ хотын ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд Шагланов, Сизых, Петров, Дашиев, Елистратов, Базаров, Власов болон бусадые нэрлэмээр.

Өөрынгөө арадта алба хэжэ ябаһан гүрэнэй автомобильна инспекциин хүдэлмэрилэгшэд һайндэрөө амжалтатайгаар угтажа байна.

Д-Р. БАЛЬЖИНОВ,
Буряадай АССР-эй МВД-гэй ГАИ-гай начальнигай орлогшо.

ҮНЭН ЗҮРХЭНҺӨӨ АМАРША...

Республикын авто-ажахынуудта хүдэлдэг ниитын инспекторнүүд ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэ али болохо туһаламжа үзүүлжэ байдаг гээшэ. Эдэнэр жолоошод болон ябаган зоной харгын дүрим хэр зэргэ сахижа ябадагаар шалгалта хэхэдээ һонирхоно.

Республика соогуураа почто зөөхэ зорилготой манай хэлхээ холбооной управлениин автотранспортна предприятиин коллектив ехэ ажал хэнэ. 1932 оной февраль соо манай предприяти бии болгогдоо һэн. Тиихэдэ манай управлени 5 машинатай байгаа. Харин мүнөө 400 гаран автомашинатай болонхой. Эды олон машина жолоодогшодой дунда ойлгууламжын, һэргылэмжын хүдэлмэри ябуулжа байха, харгын дээрэ аюул сахиха тусхай албатан 1972 ондо бии болоһон юм.

Управлениин автобазада мүнөө һайнаар түхеэрэгдэһэн тусхай таһалга бии. Тэрээн соонь харуулан ойлгуулха зүйлнүүд аятай зохидоор табигданхай.

Автобазын жолоошодой дунда долоон хоногтоо нэгэ удаа харгын дүрим сахилгада зорюулагдаһан тусхай хэшээл үнгэргэгдэнэ. Жолоошод тусхай кинофильм харадаг, ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдэй лекци шагнадаг, хөөрэлдөөндэ хабаадалсадаг юм. Мүн энэ үдэр хэн нэгэнэй харгын дүрим хазагайруулһан байгаа һаань, бултадаа шүүмжэлжэ, зүбшэжэ зохихо хэмжээ хараалдаг болонхойбди. Байгша ондо автобазын нэгэшье жолоошон харгын усал, аюулда ороогүй.

Автобазын дэргэдэ харгын аюул һэргылэн сараха штаб бии болгогдоо. Штабай гэшүүд хирэ хирэ болоод автоколонныын хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоо шагнажа, дутуу дунда зүйлнүүдыень элирүүлнэ. Тиихэдэ жэлдээ 40 часай программатай харгын дүрим шудалха хэшээлдэ баазын бүхы жолоошод ябажа гарана. Мүн жолоошон бүхэндэ карточка бии. Тэрээн дээрэнь жолоошоной аян замда ябахадаа ямар гэнэ усал хэһэн тухай бэшэгдэнхэй байдаг.

Республикын болон районуудтахи хэлхээ холбоошод-жолоошодой дунда ажалай журам сахилгада зорюулагдаһан суглаанууд болодог. Тиимэ суглаануудай болоходо ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд уригдажа, харгын дүрим сахиха тухай хөөрэлдөө үнгэргэдэг болонхой. Жэшээнь, ГАИ-гай начальнигай орлогшо К. С. Алексеев, хүүгэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулдаг Н. А. Аксенова, инспекторнүүд В. И. Мородецкая, Б. С. Федосеев, Б. И. Ерыгин, С. П. Толмачев болон бусад саг үргэлжэ ерэжэ, жолоошодой мэргэжэлээ дээшэлүүлхэдэнь туһаламжа үзүүлжэ байдаг юм. Жолоошодтой үнгэргэгдэдэг эдэ бүхы хэмжээ ябуулганууд тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа боложо үгэнэ гэхэдэ алдуу болохогүй ха.

Манай автобазада ниитын автоинспекторнүүдэй бүлэг бии болгогдонхой. 25 хүнһөө бүридэһэн тус бүлэг ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэдтэй һарадаа нэгэ удаа суг тусхай шалгалта хэлсэнэ.

Мүн эдэнэртэй [illegible] мэрилэгшэд ябаг[illegible]

Һүүлэй үедэ [illegible] Загарайн, Каба[illegible] хар-Шэбэрэй бо[illegible] хэлхээ холбоо[illegible] шинанууд шал[illegible] ябуулгада ниит[illegible] Арюткин, В. М. [illegible] баадалсаһан бай[illegible]

Петр Ивановичэй [illegible] дэг машинаараа [illegible] гагүйгөөр нэгэ [illegible] гаталба. Тиихэдэ [illegible] хээгүй, харгын [illegible] гайруулаагүй юм. [illegible] на автобазадаа [illegible] табигдажа, досо[illegible] гэһэн музей нэ[illegible]

Автобазын 74 [illegible] усалда оронгүй [illegible] I, II, III шатын [illegible] даһан байна. Н[illegible] Вальков респуб[illegible] барта хоёрдохи [illegible]

Манай автоба[illegible] Емельянов, В. Г. [illegible] Б. А. Алеаскаро[illegible] лон бусад мүнө[illegible] МВД-гэй ГАИ-да[illegible]

Манай автоба[illegible] ликын ГАИ-гай [illegible] заншалта һайнд[illegible] Буряад оронойн[illegible] дээрэ ёһотойл [illegible] ябахыень үнэн [illegible]

автобазын [illegible]

ДААҺАН АЖАЛДАА ХАРЮУСАЛГАТАЙГААР...

[illegible] дэлмэрилэгшэдынь ахалагша инспектор Масловтал адли өөһэд өөһэдынгөө даажа абаһан уялгата албандаа энэрхы сэдьхэлтэйгээр хандажа, харгы дээрэ гурим журам сахихын түлөө оролдожо ябана. Тэдэнэрэй дундаһаа Владимир Михайлович Ермолаевые нэрлэхэдэ болоно. Владимир 1980 ондо сэрэгэй уялгата албанһаа табигдаһан жэлдээ районой ГАИ-да хүдэлхөөр ерэһэн байгаа. Тэрэ армида ошохынгоо урда тээ Петропавловкын авто-транспортна предприятида ашаанай машина жолоододог байһан.

— Харгы дээрэ ябаһан жолоошод хэр зэргэ харгын дүрим сахина гээшэб?

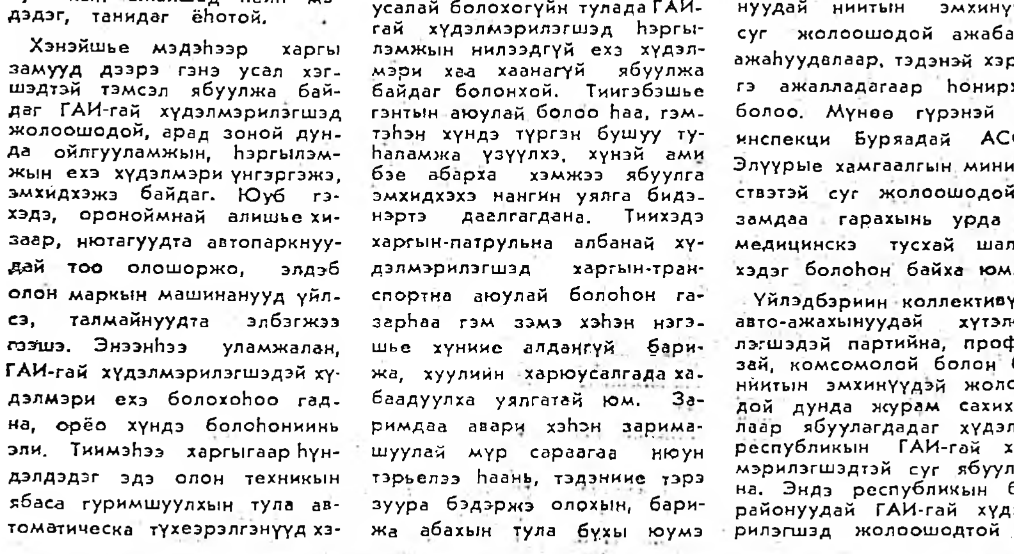
— Элдэбын ушарнууд үзэгдэдэг даа. Жэшээнь, районой [illegible]

— Манай районой дэбисхэр дээгүүр Захааминай, Хяагтын, Бэшүүрэй, Сэлэнгын районууд руу ошохоёо олон тоото машинанууд һүндэлдэдэг гээшэ. Тиимэһээ районой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэд харгы дээрэ гэнэ усалай болохогүйн тула хёрхоор адаглан хаража, харгын дүрим эбдэгшэдтэй шанга тэмсэл ябуулжа байдаг болонхойбди,—гэжэ Зэдын районой ГАИ-гай ахалагша инспектор В. И. Маслов хөөрэнэ.

Валерий Иванович районой гүрэнэй автомобильна инспекцидэ 1976 онһоо хойшо хүдэлнэ. Районой больницын коллектив тэрэниие ГАИ-да жолоошоноор хүдэлхыень тиихэдэ зууршалһан юм. Нүхэр Маслов абаһаар жолоошоноор, удаань инспектороор, мүнөө ахалагша инспектороор хүдэлжэ ябахадаа, район соогоо авари, гэнэ усал усадхаха асуудалда гол анхаралаа хандуулжа байдаг юм.

Районой автомобильна инспекцидэ хүдэлдэг нүгөөдэ хүоньһожоруулагдамал-нүүдэл колоннын жолоошон В. Р. Захаров харгы дээрэ ехэ аюул хээ һэн. Тэрэ һогтуугаар машина жолоодожо ябаһаар тэрэнээ хүмэрюулһэн, өөрөө гэмтэһэн байгаа. Мүнөө тэрэ 1983 ондо гараһан «Харгыгаар ябаха дүримүүдые эбдэһэнэй түлөө захиргаанай харюусалгада хабаадуулагдаха тухай» гэһэн СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай ёһоор, машина жолоодохо эрхэеэ гурбан жэлээр хаһагдаа,—гэжэ нүхэр Ермолаев хөөрэнэ.

Мүн районой залуушуулай дунда һүүлэй үедэ мотоциклаар сэнгэхэ дуратайшуулай тоо олошороо. Эдэнэрэй диилэнхи олониинь мотоцикл жолоодохо эрхэгүй аад, районой болон тосхонуудай үйлсэнүүдээр үдэшэ орой болотор сэнгэдэг байба. Хэнэйшье мэдэһээр эндэ түрэлхидэй гэм зэмэнь ехэ ха. Юуб гэхэдэ, эдэнэр хүбүүдэйнгээ түрэһэн үдэр тэмдэглэхэдээ, «Минск», «Восход» түхэлэй жаахан мотоциклнуудые бэлэглэдэг болоо.

Арбан жэлэй саана Эгэтын Адаг нютагтаа дунда һургуули дүүргээд байхадаа, Цырен-Доржи хаана ошожо һурахаб, юу хэхэб гэжэ удаан маргажа, олон юумэ бодожо байгаагүй.

ХАРГЫН ХИНАГША

— Сэрэгэй уялгата алба дүүргэжэ ерээд, автомашинын жолоошоной курс дүүргэжэ, колхоздо хүдэлхэб. Тиигээд гүрэнэй автомобильна инспекцидэ хүдэлхөөр орохоб,—гэжэ хүбүүнэйнгээ хэлэхэдэ, Ананда Доржиевич Мэдэгма Ванзатовна хоёр гайхаагүй һэн. Цырен-Доржи бүри жааханһаа трактор, машинада аргагүй [illegible]

[illegible]

үргэлжэлүүлхэ, хонишод болохо хүнүүд олдоно ааб даа, — гэжэ Цырен-Доржи тоб байса хэлэбэ.

Тиигэжэ нэгэтэл шиидэһэн, зориһонойнгоо ёһоор Цырен-Доржи Дашиев Совет Армиин уялгата алба дүүргэжэ ерээд, шоферой курсада һураһанай һүүлдэ Яруунын районой «Победа» колхоздо автомашинын жолоошоноор гурбан жэл болоод, удаань 1984 ондо республикын Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын гүрэнэй автомобильна инспекцидэ [illegible]

[illegible]

до аюул тохёолдуулжа магад ушарнуудые саг соонь элирүүлжэ зайсуулха гээшэ харгын-патрульна албанай хүдэлмэрилэгшэдэй уялга болоно. Тиихэдээ гэмтэй зэмэтэйшүүлые шадаал һаа олоор барижа хэһээхэ, элдэб яла тохохо гэжэ оролдохо бэшэ, мүн хүн зонтой зохидоор хөөрэлдэжэ, алдуу эндүүень ойлгуулха, хүмүүжүүлхэ гээшэмнай эндэ баһал гол шухала.

Цырен-Доржи Дашиев мүнөө [illegible]

нуудые харгын транспортаар һаадгүй зөөхэ, хэн нэгэнэй гэмээр элдэб усал аюулай болохогүйн тула, харгын гурим журам эбдэһэн баримтые саг соонь элирүүлхэ, зайсуулхын тула тон анхаралтай, хёрхо нарин байха хэрэгтэй,—гэжэ Цырен-Доржи хөөрэнэ.

— Харгын дүримые бүдүүлигээр хазагайруулһан, һогтуугаар автомашина жолоодожо ябаһан баримтанууд хэр олон ушардаг бэ?

[illegible]

мүнөөшье туһалжал байдаг,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.

— Харгын гуримые хинан сахиха инспекторэй ажал гол түлэб мэдээжэ ааб даа. Элдэб транспортын олоороо ябадаг газарта байгаад лэ хаража, хэн гурим журам эбдэнэб, тэрэниие байлгаһан бэеэрээ жолоошоной үнэмшэлгын талон дээрэ «нүхэ» соо сохёод, ябаган хүн һаань, багахан яла тохоод лэ байхада хашартай болошодог бэшэ гү?—гэжэ халирхайхан асуудал табибабди.

— Тэрэтнай арайшье тиимэ бэшэ. Бидэ инспекторнүүд үбэлэй хүйтэндэ, зунай халуунда гү, али саһа, бороо миил ёһо дүүргэхын тэдысэ хэдэн час соо харгын хажууда хүл дээрээ байна бэшэбди. Улаан-Үдэ городтомнай жэл бүхэндэ транспорт улам олон боложо, харгы замда тон хүлгөөтэй боложо байна. Иимэ сагта хүн зониие, элдэб шухала ашаа[illegible]

дуу эндүү гаргадаг. Тэдэниие зүб харгыдань оруулха ёһотойбди. Нүгөө талаараа инспектор хэрэгтэй газартань сухаришагүй, хатуухан байха зэргэтэй,—гэжэ тэрэ хэлэнэ.

Байгша оной үнгэрһэн май һарада Цырен-Доржи Дашиевай Тарбагатайн районой Вознесеновка ошодог харгын бэлшэр дээрэ байхадань, «Запорожец» түхэлэй нэгэ сайбар үнгэтэй машина харгын тэг дундуур хумхаатай түргэнөөр гүйжэ ябаба. Байлгаха гэжэ тэмдэг үгэхэдэнь шортоо, гүйлгөөд лэ город тээшэ арилшоо. Инспектор нэгэ машина байлгажа, хойноһоонь эрьюулбэ. Юуб гэхэдэ, иимэ аюултайгаар ябаһан хүниие зоргоорнь орхижо болохогүй ха юм. Нилээд эрьюулжэ Горькиин нэрэмжэтэ поселок соо хүсэгдэхэ болоходоо эзэниинь машинаяа хаяад тэрьелшоо. Мүнөөшье тэрэ «Запорожецынь» ГАИ-гай газаа эзэгүй байдаг. Иимэ ушарнууд үзэгдэдэг лэ байна.

— Энэ ажалда орохоб гэжэ анхан хүсэһэн хүсэлшни мүнөө ондоо болоогүй гү?—гэжэ асуубабди.

— Үгы даа. Бүрил дуратай болооб, ажалайнгаа удха шанарые, шанга эрилтые, харюусалгые хүсэд ойлгодог болооб. Саашадаа эрдэмээ, мэргэжэл шадабаряа улам дээшэлүүлхэ хүсэлтэйб. Мүнөө Улаан-Үдын лесотехникумдэ заочноор һуранаб. Аргын болоо һаань, автоинспекторнүүдэй дээдэ һургуулида орохошье һанаан бии,—гэжэ комсомол [illegible]

М. НАМЖИЛОВ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: [зүүн гарһаа] Олег Елистратов, Цырен-Доржи Дашиев, Юрий Ермоев.
Б. Цыремпиловэй фото.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 10.45—«Этот негодяй Сидоров»—үхибүүдтэ фильм. 11.50—«Бухы хүнүүд циркдэ дуратай». 12.25—Шэнэ һонин. (12.30 хүртэр). 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильмүүд. 16.30—Хүгжэм ба шүлэг. 17.05—«Неизвестный солдат»—уран һайханай фильм. (2-дохи серь). 18.15—«...16 хүрэтэр ба тэрэнэй хойно». 19.00—[illegible] 19.30—П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ уласхоорондын VIII конкурс дээрэ. 19.45—«Мүнөө дэр — түби дэлхэй дээрэ». Улаан-Үдэ. 20.00—«Байгал» — мэдээсэлэй программа. Москва. 20.20—«Сибирь экран дээрэ» —киножурнал. 20.30—«Вам и не снилось» — уран һайханай фильм. 22.00—Раймонд Паулсын концертнүүдтэ. 23.35—Баримтата фильм. 23.45—«Мүнөө дэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Углоонэй гимнастика. 9.20—«Под крышами Монмартра»—уран һайханай фильм. (1-дэхи серь). 10.30—Баримтата фильм. 10.50—Гүрэнэй Пятницкиин нэрэмжэтэ ород арадай хоорой концерт. 11.40—«Ургамалай аймаг». 12.25—«Алые погоны»—үхибүүдтэ фильм. (3-дахи серь). 13.30—Испан хэлэн. 14.00—«Свидание с вальсом»—фильм-концерт. 14.50—«Элект[illegible]

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-98, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школы — 2-60-27, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95 отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина [illegible] Н-03537. Заказ № 153. Индекс [illegible]